

OLAV

Else-Britt Nilsen o.p., s. 3
“Vår mor” i Tromsø

Albert Raulin o.p., s. 6
John Willem Grans erindringer

Delte meninger, s. 8
“Kristendomskunnskap med religions-
og livssynsorientering” - tjenlig fellesfag?

Jorunn Wendel, s. 12
Hellighet og helliggjørelse

Paven i FN, s. 14
Et kurs i moralsk politikk

Grethe Rivbjergs “Teresa-bok”, s. 16
Dansk presentasjon av Karmels Mor

Per Vollset, s. 18
Kjærlighetens evangelium

ST. OLAV

Fredens pris

Det skulle handlet om fredsprisen denne gang. Årets fredspris. Om prisen som, like uventet som betimelig, gikk til Josef Rotblat, forskeren som i desember 1944 hoppet av fra atombombeprojektet han selv var en av initiatorene til. Han hoppet av fordi han fikk moralske betenkeligheter med det massutslettelsesvåpen han hadde vært med å bringe inn i verden, et våpen som fra Rotblatts side var tenkt som det siste skremmeskudd dersom Hitler og nazismens umenneskelighet skulle true verden med varig kvelertak.

Det var slikt denne spalte skulle handlet om, men skudde i Tel Aviv den 4. november snudde opp ned på perspektivet. Plutselig var det ikke fredsprisen det dreiet seg om, men fredens pris. Det var for fredens skyld Yitzhak Rabin, en av fjorårets fredsprisvinnere, ble drept. Politikerens Rabin som i september i fjor på vegne av det jødiske folk rakte hånden ut til palestinerne, til dem han som ung kommandosoldat og senere som erfaren militær med generals rang hadde bekjempet. En slags avhopper, også han?

Ja, fra ufred til fred, fra konfrontasjon til fredelig sameksistens. Hans visjon om fred for det hjem søkte Midt-Østen og hans helhjertede innsats for å sikre den, kostet ham livet. Men hans

eksempel, hans moralske mot i ord og handling, blir stående. Og moral begynner nettopp der relasjoner som er verd navnet 'medmenneskelige', etableres.

Og her knyttes tråden likevel til årets fredspris. For Joseph Rotblat ble Hiroshima det store moralske veiskillet. At noen faktisk våget å bruke 'the Bomb', det fryktelige riset bak speilet, overbeviste ham om at vitenskapens menn og kvinner må ta ansvar for det de gjør, for sin stadige streben ut over nye grenser. Vitenskapen må ikke bli amoralisk, uten moral - da truer umenneskeligheten.

Selv gikk Rotblat over til medisinsk fysikk hvor han bl.a. arbeidet med virkningene av radioaktiv stråling. Frem til i dag har han arbeidet utrettelig for å omgjerde atomvåpen med så effektive kontrolltiltak at bruk skulle bli nær sagt umulig. Det nærmeste han kan komme til å 'av-finne' det messeødeleggelsesvåpen han selv var med å sette inn i verden.

Uten det moralske, medmenneskelige imperativ og mennesker som Joseph Rotblat og Yitzhak Rabin, som modig gjør dette imperativ til sitt, truer både vitenskapen og politikken med å falle oss i ryggen med sin umenneskelighet. I verste fall med døden til følge. *UKJ*

R.I.P.
Vår kjære medsøster
SØSTER AMBROSIA LAAGLAND
døde den 8. november
i en alder av 84 år.

Den avdøde anbefales til de troendes forbønn.

ST. FRANCISKUS SØSTRENE

*Om vi lever, lever vi for Herren,
om vi dør, dør vi for Herren,
om vi lever eller dør, hører vi Herren til.*

Else-Britt Nilsen OP: «Vår mor» i Tromsø

3

I september 1990 kom de tolv første polske karmelittnonner til Tromsø fra Island. I Tromsø ventet et større hus i den gamle bybebyggelsen som biskop Gerhard Goebel hadde kjøpt. I sommer flyttet søstrene - nå sytten - over til sitt eget uferdige kloster på den andre siden av øya, med en praktfull utsikt over til Kvaløya.

Mye arbeid gjenstår fortsatt. Når det på en av anleggsmaskinene på tomten står skrevet "Spar kostnader med TM tørrmørtel", fremstår det som et motto for hele byggeprosjektet: Søstrene gjør sitt ytterste for å redusere omkostningene, for å holde sine egne daglige utgifter på et minimum, og de tar mange tunge tak selv. Men søstrene er pinlig klar over at de fortsatt er avhengige av store og små "velgjørere", om hele bygget skal komme under tak før vinteren. Og selvsagt er de dypt takknemlige for den velvilje og generøsitet de allerede har møtt.

Med sikker hånd har arkitekt Kjell Lund skapt nok et vakkert og funksjonelt katolsk byggverk i vårt land. Men bak det hele står det en ikke mindre sikker oppdragsgiver og pådriver, klostrets priorinne: Sr. Elisabeth. Riktignok godt hjulpet av biskopen, men med ambisjoner og tro som kan ta pusten fra noen og enhver, selv om hun innrømmer at det nå røyner på.

Hvem er egentlig denne kvinnen som av sine søstre omtales som "vår mor"?

Sr. Elisabeth av Treenigheten, som hennes fulle klosternavn lyder, forteller at hun kommer fra Istebma, et lite sted oppe i fjellene i det sydlige Polen. "Jeg var den syvende i rekken av ti søsken. Familien var fattig, men allikevel satset våre for-

eldre på å gi oss en utdanning. Heller ikke det religiøse området ble forsømt. Selv hadde jeg et personlig gudsforhold fra min tidligste barndom. Det var den lidende Kristus som allerede dengang talte sterkest til meg."

Neppe tilfeldig. Den annen verdenskrig ble for sr. Elisabeths fami-

Høysommer i Tromsø 1992: Sr. Elisabeth av Treenigheten med favnen full av bregner, ballblom og myrull til kapellet, plukket på tomten der det nye klosteret skal bygges. Foto: K. K.

lie, som for så mange andre, en smertelig erfaring: "Mine tre eldste brødre omkom i konsentrasjonsleir, og min far døde kort tid etter at han hadde klart å flykte fra fangenskap. Vi manglet etterhvert det nødvendige for vårt livsopphold. Da en yngre bror ble syk, kunne vi ikke skaffe penger til lege eller medisiner. Han døde derfor før krigen var slutt."

Fra middelskoletiden forteller Elisabeth: "Lysten til å more meg med mine skolekamerater manglet ikke, men det var som om Gud sa til meg: 'Dette er ikke noe for deg.' Da ba jeg om klarhet over hva det var Gud ønsket av meg." Svaret kom i en underlig drøm. Hun knelte foran en statue av jomfru Maria, men det var et forheng mellom henne og statuen. Så ble forhenget trukket til side, og Maria talte til henne. Da hun våknet, kunne hun ikke huske hva Maria hadde sagt, bortsett fra at hun skulle gå i kloster, - og et kloster som var viet jomfruen, og hvor søstrene bar hvite kapper... Elisabeth var 16 år gammel.

For intervjueren synes det vel duket for et karmelittkloster, men Guds veier er ikke alltid like klare i utgangspunktet som de gjerne fremstår i ettertid. Elisabeth ba sin mor om tillatelse til å bli nonne: "Mor var ikke overrasket, men hun hadde nok ikke ventet at forespørselen ville komme så tidlig. Imidlertid hadde hun ingen penger til å betale det utstyr klosterkandidatene dengang måtte medbringe, så jeg måtte nok vente... Imidlertid tryglet jeg om mors tillatelse i forvisning om at det andre sikkert ville ordne seg."

Elisabeth bega seg til stedets eneste kloster, det eneste hun kjen-

Igjen Birgittasøstre i Danmark
På Birgitta-dagen, 7. oktober, ble birgitta-søstrenes første hus i Danmark siden reformasjonen innviet av moder Thekla, den svenske ordenens generalabbedisse. I middelalderen var det birgittinere både i Mari-bo og Mariager. De fem søstrene har fått overta en del av Elisabeth-søstrenes hus i Næstved. Det betyr at både en kontemplativ og en 'aktiv' kommunitet skal leve hvert sitt liv under samme tak.

I sin preken ved innvielsen av det nye klosteret understreket biskop Czeslaw Kozon av København at både det aktive og det kontemplative liv har stor betydning for kirkens fortsatte vekst: Et liv i bønn, i forbønn, er en like så viktig innsats som på en skole eller i et sykehus. Begge deler bidrar til det felles beste, sa biskopen. Søstrene kommer til å ha gjestehus, og de ønsker å gjøre huset til et "senter for broderlig gjestfrihet, for åndelig, kulturelt og økumenisk samvær i et religiøst og familiært klima".

KATOLSK ORIENTERING

Både på lovens og 'de såredes' side
"Kan vi ikke formidle sannheten på en mild og ydmyk måte? Kan vi ikke være både på lovens side og på lag med dem som er blitt såret av livet?" Spørsmålet ble nylig stilt av biskop Andrew McDonald av Little Rock i staten Arkansas i forbindelse med en 'workshop' for personell tilknyttet 'tribunale', de katolske ekteskapsdomstolene. Biskopen understreket at han ikke oppfordret noen til å "bryte Guds eller kirkens lov" eller "gi avkall på sin profesjonalitet". Men

4

te. Det var Karl Borromeussøstre som hadde det. Hun var ikke helt fornøyd, for klostret var ikke viet til jomfru Maria, og søstrene hadde sorte kapper, ikke hvite. Men siden dette var eneste mulighet, måtte hun likevel forsøke å komme inn der. Sekstenåringen ble først bedt om å vente, men hun tigget og ba om å få komme inn straks. Resultatet ble at de tok imot henne. Og uten utstyr. Så ble hun postulant.

I denne tiden la myndighetene hindringer i veien for klostrene. De hadde ikke lov til å ta opp nye noviser. Derfor var Elisabeth postulant i fire år før forholdene forandret seg slik at hun kunne bli ikledt klosterdrakten og begynne sitt novisiat. Den lange ventetiden var blitt brukt til å fullføre skolegangen. Etter to novisiatsår og foreløpige klosterløfter blir Elisabeth sendt til Lublin for solide universitetsstudier; først polsk språk og litteratur, senere malerkunst og musikk. Alt dette med tanke på at hun skulle undervise i kongregasjonens middelskole. Og slik ble det, i ganske mange år:

"Jeg trivdes utmerket med undervisningsarbeidet, og hadde et godt forhold til mine overordnede. Bedre kunne jeg ikke ha det! Men som 39-åring syntes jeg at Gud plutselig sa: 'Du har alt du ønsker deg her. Men jeg vil ha deg i Karmel.'" Elisabeth fortalte dette til sin priorinne uten å føle seg helt trygg på at det var Gud som hadde talt. Det kunne være innbilning, og hun ba Gud om tre tegn: At hennes generalpriorinne ikke skulle komme med innvendinger, at prioren for kamalduenserne på stedet heller ikke skulle gjøre det, og at den lokale biskop som også var

hennes åndelige veileder, ikke skulle være imot en slik plan.

"Først snakket jeg med generalpriorinnen, som var bedrøvet ved tanken på å miste meg i kongrega-

De var enestående i en situasjon som må ha vært tung for dem."

Drømmen som 16-åring husket hun. Nå var hun kommet til en orden hvor alle klostre blir viet til

Glade karmelittsøstre som nettopp har flyttet inn i sitt såvidt beboelige nye kloster. Drømmen er ferdig kirke og klosterinnvielse høsten 1996. Foto. Kjell Hagen.

sjonen, men som sa: 'Hvis Gud kaller deg, da kan ikke jeg hindre deg.'" Hun hadde fått det første tegn, og de to andre fulgte. Ja, biskopen sa faktisk at dette hadde han visst lenge.

Sr. Elisabeth kjente lite til Karmel på denne tiden, men visste at det var et par slike klostre i Krakow. Kontakt med et av dem ble etablert, men før inntreden kom på tale, insisterte karmelittpriorinnen på en skikkelig ferie. "Karl Borromeussøstrene sørget for alt jeg trengte, og de kjørte meg til klostret da jeg skulle gå inn.

Guds mor, og hvor søstrene bærer hvite kapper. De følgende syv år tilbragte hun i dette klostret. Hun lærte Karmel å kjenne, trengte inn i ordenens spiritualitet og levde dens liv. En slik periode i ro og fordypelse var nok nødvendig med henblikk på de oppgaver som ventet henne:

I Elblag i nærheten av Gdansk var det blitt grunnlagt et karmelkloster som nå befant seg i en ytterst vanskelig situasjon. Det var bare to søstre igjen, og det var aktuelt med nedleggelse. Det siste var imidlertid kardinal Wyszynski sterkt imot. Så

han ba uttrykkelig de mange tribunal-medarbeidere om å huske på at de mennesker som søker tribunalet, er folk som "er såret" av livet, folk som "lever i et samfunn som tillater skilsmisse" og ikke krever annen "forberedelse før vigselstest utstedes, enn at man er 18 år gammel".

Når disse "sårede" kommer til tribunalet, "må de møtes med vennlighet og varme og et 'godt at du fant veien hit'," sa biskop McDonald. "Det formelle og forretningsmessige - og loven alene, er ikke nok". CNS

Fattigdom og kristendom

"Frans av Assisis kall til etterfølgelse i et liv med kjærlighetsvirksomhet i absolutt fattigdom, er et ideal som har trange kår i vår kirkelige kontekst," noterte Per Midteide, baptistpastor og tidligere generalsekretær i Norsk Baptistsamfunn og Kirkens Nødhjelp, i Vårt Land nylig. "Men Jesus har noen ganske tydelige ord i Matteus, kapittel 25, om dommen som skal ramme dem som ikke tok ansvar for de fattige. Ordene synes å gjøre lite inntrykk og sette et sørgelig svakt

preg på det vi kaller kirstendom. Kanskje betyr det at få virkelig tror på at det kommer noen dom?"

De vestlige kirker står overfor et problem, skriver Midteide: "At avstanden mellom det bibelske budskap om sann etterfølgelse av Jesus og vår daglige livsstil og ressursbruk er stor. Og når vi skal si noe om det, blir vår teologi blek." Vi trenger "å lese Bibelen om igjen. Lese med det for øye å finne konsekvensene for vår tid av den kristendom som presenteres i Jesu evangelium".

ble det bestemt at flere forskjellige klostre skulle avgi to søstre hver, og slik prøve å få Elblag-klostret i gjenge igjen. Snart ble man oppmuntret ved at det meldte seg en postulant. I 1976 ble det sr. Elisabeths oppgave å ta seg av nykommeren. Året etter meldte det seg tre nye postulanter, og enda flere de følgende år. Da sr. Elisabeth ble valgt til priorinne, anså hun det som tvingende nødvendig å få bygget en skikkelig klosterbygning for det voksende antall søstre. Penger manglet hun, den gang som nå, men lot seg ikke stanse av det. Og nytt kloster ble det.

Kommuniteten var nå større enn det som er tillatt i Karmel, så det var nødvendig å grunnlegge et nytt kloster og få den delt. (De skal være maksimalt 25 søstre ved full bemanning, nå var de 33). Det ble sr. Elisabeth som måtte finne sted og hus, og legge alt praktisk til rette for de åtte søstre hun sendte. Det nye klostret ble grunnlagt i Gdynia, som ikke var så langt fra Elblag. Selv fortsatte hun i Elblag som priorinne og novisemester. Og nok en gang opplever hun at klostret overbemannes. De fleste av søstre er svært unge og nye.

Sr. Elisabeth forsøkte allerede å finne et nytt sted i samme område for enda et kloster, da det kom invitasjon fra Island. Kardinal Glemp hadde fått henvendelse fra biskopen på Island, da de gamle hollandske karmelsøstre hadde trukket seg tilbake til sitt hjemland:

"I Elblag var det rikelig med søstre, men problemet var at de alle var så unge. Ved en ny grunnleggelse må det være minst seks som har

avlagt evige løfter og har stemmerett. Så mange hadde vi ikke at vi kunne forsyne to klostre med nok stemmeberettigede søstre. Derfor måtte vi låne noen søstre fra andre klostre for å få det til." Og sr. Elisa-

beth fikk det til. I mars 1984 kom hun til Island med 15 søstre. Denne gangen ble hun grunnlegger også i navnet, og ikke bare i gavnet slik som forrige gang og egentlig gangen før også.

På Island var det klosterbygning på forhånd, men det var behov for reparasjon og utvidelse. Man fikk midler fra Tyskland, og det hele gikk greitt. Med befolkningen fikk søstre god kontakt, selv om det nok skuffet at det ikke kom noen islandske kall. Tilstrømningen av postulanter fortsatte imidlertid i Elblag, og noen av dem ble overført til Island. Fem år etter ankomsten var det igjen aktuelt med en ny grunnleggelse. Det kom invitasjoner fra Australia, Canada og flere land i Europa. Men sr. Elisabeth mente at det burde bli flere klostre i Norden, og hennes søstre var av samme oppfatning. Dette ble etter-

hvert kjent i de aktuelle områdene.

"Da kom det en telefon fra sognepresten i Tromsø, som selv var polsk. Han hadde da allerede snakket med biskop Goebel om saken, og kunne hilse fra ham. I Tromsø var de interessert i få et karmelittkloster. Det var sommeren 1989," forteller sr. Elisabeth. Det ble brevveksling mellom nonnene og biskopen, og sommeren etter kom hun sammen med en annen søster for å konferere med biskopen og se på forholdene. Den endelige avgjørelsen ble tatt, hus kjøpt og i september ankom søstre Tromsø. Med seg hadde sr. Elisabeth fem stemmeberettigede søstre, fem noviser og en postulant. På Island var det 15 igjen...

I dag, fem år etter grunnleggelsen, har også dette søsterfelleskapet vokst, t.o.m. med et norsk medlem som med sin lokalkunnskap og solide faglige kvalifikasjoner er blitt en viktig søyle i grunnleggelsen. Og søstrenes kompetanse er mangslungen. F.eks. er det til uvurderlig hjelp i en byggeperiode at to av dem er sivilingeniører!

Selv om sr. Elisabeth nå har vært 50 år i kloster og er midt i 60-årene, er det ikke sikkert at dette blir hennes siste klostergrunnleggelse. Hun er ung av sinn og full av pågangsmot og ønsker å utbre Karmels ånd og spiritualitet. Drivkraften er hennes brennende kjærlighet til Gud. Ja, i mangt fremstår hun som en nåtidig utgave av sin store formor: Teresa av Avila, en av kirkens betydeligste kvinneskikkelser. ●

Karmelsøstre fra Tromsø "utlånt" til USA

To av de unge søstrene i Karmelklosteret i Tromsø er "utlånt" for to år til et kloster i Morristown, New Jersey. Søstrene i Morristown, som er få og tilårskomne, henvendte seg tidligere i år til søstrene i Tromsø om de kunne avse noen som kunne styrke kommuniteten i USA. Flere av søstrene var villige til å hjelpe, de to som nå er reist, sr. Hosanna av Jesusbarnet og sr. Teresa av Jesusbarnet, mente begge det var Guds vilje at de

skulle reise. De to unge søstrene har avlagt sine evige løfter.

Tromsøklosteret på sin side har fått to nye søstre i år, slik at det fremdeles er 17 søstre. Den ene av de nye er en såkalt "ekstern søster", dvs. hun lever med i de øvrige søstrenes klausur etter behov, men kan bevege seg utenfor klosterets område. En slik ekstern søster er vanlig i Karmel, det letter kontakten med utenverdenen. Klosteret i Tromsø har vært på utkikk etter en slik søster.

Løser ikke problemene

Avskaffelsen av pliktsølibatet vil ikke løse kirkens problemer, mener den kjente østerrikske pastoralteologen Paul Zulehner. Riktignok vil en evt. avskaffelse gjøre kirken "mer moderne og lettere å tåle", men det vil ikke automatisk bety et mer levende menighetsliv. "Vi må gi på båten tanken om å ville organisere kirken," mener Zulehner.

Det faktum at en tredjedel av Europas katolske menigheter er uten egen prest, utgjør i seg selv en sjanse for en grunnleg-

6 Albert Raulin o.p.: John Willem Grans erindringer

"Det er et sant ord, at den som ønsker å bli "regissør" i kirken, han streber etter en god gjerning" (1. Tim. 3,1).

Her på mitt skrivebord ligger en bok som jeg har gledet meg over å motta, lese, meditere og eventuelt anmelde. Og se, jeg vet ikke riktig hvordan jeg skal benevne den.

En bok har et navn. Den må nesten ha det, hvis den skal kunne skaffes av en bokhandler.

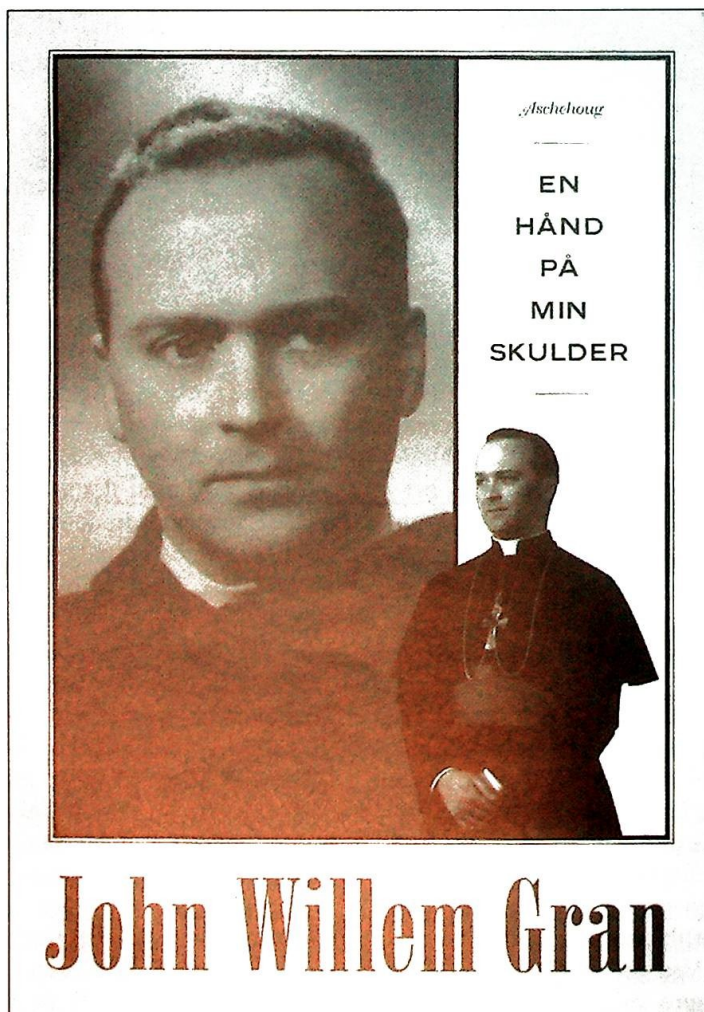
Den offisielle tittel, den som forfatteren sannsynligvis foretrekker (selv har valgt?), lyder "En hånd på min skulder." Denne tittel blir også min favoritt. Den bør ikke oppfattes som en "from" tittel. Den bør oppfattes som realistisk. Slik husker den aldrende biskop den måte Ånden har ledet ham på. *Leid milde ljós.*

Men, når boken med tiden blir mindre efterspurt, blir det vrient hos bokhandleren å huske hva boken egentlig heter. Var det en roman? En diktsamling? En konversjonsberetning? Det var i hvert fall noe med skulder - Jo mer jeg prøver å huske tittelen, jo mer glir den unna.

Da kan tittel nr. 2 hjelpe til. For boken har en undertittel som er mer hukommelsesvennlig: En katolsk biskops erindringer. Det er ikke særlig poetisk, men det er til å bli klok av. Der finnes ikke mange katolske biskoper som har utgitt bøker på norsk. Men ulempen ved denne undertittel er at den er så banal, så lite eggende for fantasien og så kjedelig. Be norske gymnasiaster om å skrive en stil om emnet, så vil du se hva ungdommem knyt-

ter til biskopers bekjennelser i sin alminnelighet... og katolske biskopers i særdeleshet. Kan det være annet enn grått i grått? Undertittelen er ingen reklame for boken, kanskje tvertimot!.

Jeg må gå videre. Og da finner jeg hva jeg leter etter, ikke en tittel, men et navn, en forfatter. Det er jo John Willem Gran jeg har sett etter. Og nu er han her, den bergenser som, etter erfaringer av de sjeldne, ved Ånden er blitt munk og paradoksalt nok biskop. Skulderen, den var hans; hånden, den var Gud Fader den Allmektiges. Og det er et menneske, et spennende menneske, ikke bare en biskop, som erindrer

gende kirkelig reform, mener Zulehner. Målet må være å overvinne "gudsglemse- len, vår faktiske blindhet når det gjelder de fattige og lidende". Kirkereformen må bæres frem av menighetene. I menigheter uten fast prest der legfolk leder ordets guds- tjeneste, påtar seg ansvaret for syke, gamle og fattige og forbereder til dåp, kommuni- on, ferming og ekteskap, der er kirkerefor- men allerede i gang. "Vi må vende tilbake til Jesu egne hensikter - for ham stod ikke kirken, men Gudsriket i sentrum," hevder Zulehner.

KNA

Frykt for 'fundamentalistene'

"Det er gjort til et poeng i kristne kretser at noen av våre nye landsmenn er muslimer og derfor motstandere av kristen kultur. Det spilles på frykt for 'fundamentalistene'. Erfaringer med norske muslimer gir ikke grunnlag for denne frykten. Det er heller nordmenn med røtter i norrøn mytologi som har vist at de i ord og handling er i stand til å gjøre opprør mot kristen tro og tradisjo-

ner. Men det faktum at religion benyttes til å rettferdiggjøre ekstreme handlinger, burde kanskje få oss kristne til stadig å stille spørsmålet: 'Hvor går grensen mellom sann kristentro og religiøs fanatisme?' Kanskje våre holdninger i flyktninge- og asylpolitikk kan antyde svaret?" skriver Agnar Kvalheim, undervisningsleder ved Gjennestad Gartnerskole, i Indremisjonsselskapets or- gan "For Fattig og Rik".

7

(Om biskopen også er spennende, se, det vil vise seg i det 2. bind når det, forhåpentlig ganske snart, kommer.) Foreløpig beveger vi oss fra vuggen til munkens harde fjæl å ligge på.

Mine problemer er vekke. Jeg vet hva for en bok jeg gir meg i kast med: John Willem Grans "Erindringer", ikke en ubestemt katolsk biskop (slike biskoper vokser ikke på trær, ikke engang i den romersk-katolske kirke!) Om det er hans barndom, ungdom, interesse for opera, hans krigsinnsats eller hans filmtalent, det kommer i annen rekke. . Jeg velger ikke og vraker. Jeg tar det hele. Den bok jeg anbefaler er ikke ditt eller datt, det er John Willem (sløyf biskop!) Grans fortellerglede med ualminnelig rik materie å spinne på. Mer behøver anmelderen ikke å si. Den som leser anmeldelsen kan lese norsk. Og da er anmelderens råd entydig. Ta og les! Du kommer ikke til å angre det.

JOHN WILLEM GRAN:

En hånd på min skulder.

Av en katolsk biskops erindringer,
Oslo, Aschehoug 1995, 329 s.

I et intervju i *Vårt land* med biskop Gran nylig spurte Marianne Lystrup bl.a. om det vil "overraske folk at biskop Gran har skrevet en erindringsbok full av humor?" Svaret lød: "Jeg kan ikke skjønne hvordan folk kan overleve uten humor. Jeg tenker i humoristiske tankebaner bestandig. Det er kanskje fordi jeg er fra Bergen. . ."

Poet fra splittet øy

"Etter årtier med vold som med en kraf- tig engelsk 'understatement' er blitt kalt 'The Troubles', råder det i dag en slags fred i Irland, og i dens lys avtegner årets nobelprisvinner, *Seamus Heney*, seg," skriver *Florence Vilén* i en artikkel i det svenske katolske månedsmagasinet *Signum* (7:95). "Det er ikke er noe nytt at nettopp irlendere utvikler det litterære spåket og tøyser det til bristepunktet. Deres verbale begavelse og sans for paradokser har gitt nytt liv til den litteratur vi pleier kalle engelsk, fra Swift, Wilde og Shaw til Joyce og Yeats (og Becket, som valgte fransk som språk). Ofte har de levet i frivillig landflyktighet siden Irland med sin fattigdom og sin strikte katolske moral kjentes kvelende," skriver Vilén.

Heney, født på landsbygden i Nord-Irland (Ulster) i 1939 som den eldste av ni barn, valgte å bosette seg i det katolske Irland, i republikken Eire, i Dublin. Studier har ført ham til USA der han har bodd og undervist i perioder. Helt fra debut-samlingen *Death of a Naturalist*, 1966, ble Heney lagt merke til av engelske lese- re, ikke først og fremst på grunn av "irsk briljans", men på grunn av de emner han skildret. "Utgangspunktet for hans tidlige diktning er et alderdommelig bondesam- funn med sterk nostalgisk tiltreknings- kraft på de urbaniserte lesere," skriver Vilén. "Med den fjerde samlingen, *North*, 1975, kom hans gjennombrudd, og der skrev han ut fra sin bakgrunn som nord- irsk katolikk, den tause gruppen som IRA-terroristene ville være leder for. Heney har alltid tatt avstand fra volden: politisk motstand kunne være berettiget, men ikke rå drap. Men han er heller ikke av de fredsstiftere Bergprekenen priser. Selv der han tar avstand, forstår han 'stammens eksakte/nærgående hevnl'."

Heney er katolikk "på den sosiale måte som kjennemerker religionen i mange

deler av verden, det vil si som betegnelse for tilhørigheten i en gruppe", skriver Vilén. Og slik tilhørighet "blir spesielt sterk når det gjelder en gruppe som har følt seg undertrykket i årtier og århundrer, slik tilfellet er med katolikkene i Nord-Irland. Troen har Heney vendt ryggen, men religionen, i betydningen medfødt og uunngåelig gruppetilhørighet, kommer han aldri løs fra; katolikk, men ikke kristen, det er mer et paradoks for oss enn for hans hjemland".

I Heney's rike litterære språk inngår bilder fra kristendommen i sin alminnelighet og katolsk liv i særdeleshet, "ord som påviselig er vanskelige å forstå for en svensk oversetter", skriver Vilén. "Heney er i det hele tatt en språklig lærd dikter som forutsetter tilsvarende kunnskaper hos leseren; han er litteraturviter, språk- mann, universitetslærer, og har, i tillegg til sine dikt, publisert en rekke samlinger litterære essays". I sitt forsøk på å komme til rette med volden i sitt hjemland, fant Heney "uttrykksbærende bilder i en annen kultur, den nordiske," skriver Vilén. Der fantes det eksempler på vold fra en tid før den skrevne historie: drepte kropper som så var blitt gravlagt dypt i de danske 'mosene', myrene. "Disse moseli- kene ble et sentralt bilde i hans modne diktning, der han kunne uttrykke motvilje mot volden, men samtidig stammens egen samforståelse i dag om straffen for den som overtreders dens uskrevne lover."

Heney's diktning er dypt rotfestet "i irsk muld og myr, samtidig som den hører hjemme i den store engelske tradisjonen med ekko fra europeiske mestre som Dante", noterer Vilén. I en tid der "språket synes å briste under all den smerte det må bære, er hans røst et forsøk på å finne mening både i øyeblikkets skimmer og i historiens gravhauger". ●

Burundi: prest myrdet under messen
Nylig ble den katolske presten Maximilian Bitariho myrdet mens han feiret messen i Masango, i provinsen Bubanza. Det er den niende presten som er blitt myrdet i løpet av tre måneder. Kirker og kapeller angripes stadig, og mennesker myrdes under gudstjenestene. Ifølge observatører er det tutsiek-stremistenes hensikt å destabilisere kirken og skaffe vitnene av veien. KATHPRESS

Paven saligkårer 109 martyrer
Søndag den 1. oktober ble 109 martyrer fra revolusjonstidens Frankrike og borgerkri- gens Spania saligkåret av pave Johannes Paul II. Blant de saligkårede var den spanske biskopen Anselmo av Teruel som sam- men med presten Felipe Ripoll ble skutt i 1939 fordi de var trofaste mot kirken. Mange pårørende til ofrene fra borgerkri- gen i Spania deltok i festlighetene på Petersplassen.

Den franske generalvikar Jean-Baptiste Souzy ble saligkåret sammen med 63 av sine medarbeidere som sammen med 829 andre prester og ordensfolk ble kastet i fengsel i 1794. De ble utsatt for tortur og annen umenneskelighet og døde.

I sin preken priste paven martyrenes mot: de holdt fast ved sin tro og måtte betale med sitt eget liv. Han betegnet de saligkårede som en æresbevisning og gave til hele kirken. KATHPRESS

Det går mot et utvidet og obligatorisk kristendomsfag i norsk skole, men ikke uten uro og motstand. Det har stått strid om de nye fagplanene siden det såkalte Pettersen-utvalget på vårparten la frem innstillingen “Identitet og dialog” (NOU 1995:9). Kritikken har rettet seg både mot utformingen av faget og mot saksbehandlingen: en forsert saksgang der livssynsminoritetene først kom med i høringsrunden som gikk ut 1. oktober.

Den 21. oktober forelå innstillingen fra Stortingets kirke- og undervisningskomité om faget med det lange navnet “Kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering” - en innstilling som langt på vei slutter seg til hovedpunktene i “Identitet og dialog”. Et stortingsflertall støtter innstillingen.

Prisverdig siktemål

Bak “Identitet og dialog” ligger et prisverdig ønske: å samle alle elevene i norsk grunnskole i et felles livssyns- og verdifag med naturlig hovedvekt på kristendommen som det bærende religiøse og kulturelle fundament i vårt land. “Utvidet kristendomsfag” er den fagbetegnelse NOU 1995:9 foreslår for faget. Tanken er at nettopp fordi dagens norske samfunn i stigende grad er et pluralistisk samfunn der religioner og kulturer skal leve side om side, er det viktig både å styrke kristne elevers identitet og gi dem innsikt i andre religioner samt gi ikke-kristne elever innsikt i og forståelse for den flertallsreligion som gjennom århundrer har preget og fremdeles preger det samfunn de skal vokse seg inn i.

Man vil altså bort fra dagens ordning med et eget, frivillig livssynsfag for dem som ut fra ingen eller annen religion er fritatt fra kristendomsundervisningen. Men ikke lenger bort enn at man mener det nye faget bør være konfesjonsbundet, nærmere bestemt til den evangelisk-lutherske konfesjon. I innstillingen fra Kirke- og undervisningskomitéen er ordet 'konfesjonsforankring' fjernet, mens innholdet stort sett er

som i Pettersen-utvalgets utredning: den evangelisk lutherske lære står sentralt, en lære som - om de sitater vi har sett fra Stortingsinnstillingen stemmer - “har preget vårt land i over 500 år”. Det tør være flere enn katolske kristne som stusser over det tallet.

Adskillig motbør

Konfesjonsforankringen har fra begynnelsen av vært et av hovedankepunktene mot innstillingen, sammen med at faget gjøres obligatorisk. Først ute med skarpt skyts var Human-Etisk Forbund (HEF): “Tvang til tro” lød overskriften i forbundets organ Humanisten. At HEF hører til dem som sterkt beklager opphevelsen av livssynsfaget, forbauser ikke - forbundet stod sentralt ved etableringen av faget, og mange av dets medlemmer har vært aktivt engasjert som lærere nettopp i faget livssyn.

Men også andre finner konfesjonsforankringen problematisk - og det ikke bare jøder, muslimer og buddhister. I sin høringsuttalelse anbefalte Norges Frikirkeråd (som omfatter ni kirkesamfunn og organisasjoner med tilsammen ca. 150.000 medlemmer) at fagets forankring i den evangelisk-lutherske forståelse av kristendommen kuttet ut.

“Selv om fremstillingen naturlig nok vil preges av at den evangelisk-lutherske tro er dominerende i landet, burde det felleskirkelige understrekes,” mente Frikirkerådet. Som også fremholdt at det utvidede faget må sikres flere timer enn innstillingen legger opp til - et punkt også andre instanser, som Menighetsfakultetet, lærerorganisasjonene og skolene selv, gikk inn for.

Også fra departementalt hold kom der innsigelser mot “Identitet og dialog”. Kommunal- og arbeidsdepartementet støttet prinsipielt tanken om et fag som er “inkluderende mht. religion og livssyn”, men noterte at “når man omtaler elevenes forhold til kristendommen som noe man skal sette seg godt inn i, leve seg inn i, delta i ritualer, lære utenat bønner og salmer, er dette å gå lenger enn noe innvandringspolitisk dokument gjør”. Og fra Kulturdepartementet het det at man slutter seg til Pettersen-utvalgets intensjoner om å “skape et møtepunkt for elevene på området livssyn og etikk”, men at “det er av avgjørende betydning at man bestreber seg på å utvikle en modell for livssynsundervisningen som har bred støtte i livssynsminoritetene. Det er viktig selv om det skulle innebære at man må velge en mellom- eller kombinasjonsløsning mellom dagens ordning og utvalgets forslag.”

Kort oppsummering

Adskillig motbør altså for innholdet i Kirke- og undervisningsminister Hernes' nye kristendomsfag samt for måten og farten det drives frem på - kritikk også fra dem som prinsipielt ser positivt på et felles fag med opprustning av den kristne kulturarv og en bredere livssynsorientering enn i dagens skole. En underskriftskampanje mot det nye faget - organisert av “Aksjon Livssynsfrihet i skolen” - samlet nærmere

Pave Johannes Paul II

Den 16. oktober var det sytten år siden polakken Karol Wojtyła ble valgt til pave. Bare 18 av de 264 paver i kirkens historie har ledet kirken i flere år enn den nåværende pave, skriver *The Tablets Roma-korrespondent*. Hans aktivitetsnivå er formidabelt. "Han har foretatt 68 utenlandsbesøk, 120 besøk til steder i Italia og 237 besøk i

romerske menigheter. Han har skrevet 12 encyklikaer, åtte apostoliske 'exhortationes', 30 apostoliske brev og åtte apostoliske 'konstitusjoner'. Han har helgenkåret 272 mennesker og saligkåret 731. Han har presedert ved åtte synoder (fem ordinære, en ekstraordinær og to samlinger for henholdsvis Europa og Asia). Han har møtt 510 statsoverhoder, 150 statsministre og 900 politiske ledere. Han har holdt seks konsis-

torier, kardinalmøter, og utnevnt 137 kardinaler.

I sin *Angelus-tale* den 22. oktober kom paven inn på de paver han tok sitt pavenavn fra. Han roste Johannes XXII for sammenskallingen av Det 2. Vatikankonsil og for hans "toneangivende håp" - en tone han selv, Johannes Paul II, hadde søkt å bevare og håpet å bevare i fremtiden.

THE TABLET

orientering" - et tjenlig fag fellesfag?

9

20.000 underskrifter. Aksjonen omfatter så ulike grupperinger som bl.a. Det Mosaiske Trossamfund, Islamsk Råd, Buddhistforbundet, Rød Valgallianse, AUF, AKP-ml, Alternativt Nettverk, Sosialistisk Ungdom, Fridemokratene og Miljøpartiet De Grønne.

Den innstilling om saken som nå foreligger fra Stortingets Kirke- og Undervisningskomité, har, som nevnt, tatt opp i seg noe av den kritikk som kom frem under høringsrunden: retten til fritagelse fra deler av undervisningen er noe utvidet, begrepet konfesjonsforankring er fjernet, mens innholdet langt på vei er beholdt. "Kristendoms-kunnskap med religions- og livssynsorientering" er Kirke- og undervisningskomitéens navneforslag.

Katolsk syn på saken

Hvor det blir av katolsk syn på saken? Det kommer. Og leserne får unnskyldt om mangt av det ovennevnte var kjent fra ulike kilder. Det syntes formålstjenlig å trekke det frem nettopp som bakgrunn for følgende tre katolske reaksjoner på utredningen "Identitet og dialog":

1. Biskop Gerhard Schwenzers høringsuttalelse på vegne av den katolske kirke.

2. Utdrag fra et lengre foredrag ved lærer Ronnie Michelsen, som har arbeidet med NOU 1995:9 for St.Paul skole i Bergen, et foredrag som også går i dybden med troens og kristendommens plass i katolsk pedagogisk tenkning og praksis, men som her er utelatt.

3. En uttalelse fra St. Sunniva Skole i Oslo, som svar på spørsmål fra St.Olav om skolens syn i denne saken.

Uttalelse til NOU 1995:9

1. Identitet og dialog ved biskop Gerhard Schwenzler

Vi takker for anledningen til å angi uttalelse til nevnte utredning om religionsundervisningen i skoleverket.

Sett fra Den katolske kirke er skolens formålparagraf og kristendomsundervisning viktige for vårt folk og ikke minst for katolikker som under våre forhold i stor utstrekning benytter seg av skolens tilbud om religionsundervisning. Det opptar oss derfor at man ikke forringer tilbudet eller avsvækker formålparagrafen.

1. Hovedspørsmålet er om det er grunnlag for å etablere ett felles kristendomsfag for alle elever og med det omfang som er foreslått. Med de mange konflikter som vil oppstå, og det de sannsynligvis vil føre med seg, finner jeg ikke å kunne anbefale en slik løsning. (St. Olavs uthevelse).

Min begrunnelse for dette er en vurdering av hvorledes innholdet vil bli i et nytt felles kristendomsfag.

Det synes uvegerlig at man får en utvikling i retning av et livssynsfag løst fra kristen tro og lære og mere basert på det vanlige, alment aksepterte. Det er mange forhold som vil tilskynde dette:

- Foreldreretten. Utvalget er selv inne på at man her balanserer i forhold til norsk lovgivning og internasjonale konvensjoner, når man gjør kristendomsundervisning obligatorisk.
- UNESCOs konvensjon mot diskriminering, som tilsvarende gir tvilsomme

grensetilfeller overfor det å skulle motta religiøs opplæring som ikke er i samsvar med egen overbevisning.

- De etter våre forhold store grupperinger som vil motsette seg kristendomsundervisning, og som ikke minst med bakgrunn i forannevnte vil ha sterke argumenter for å minimalisere en kristen kunnskapsorientering innen rammen av kristendomsundervisning.
- Den vanskelige situasjon for lærere som ønsker å være pedagogisk engasjerte og som dels vil få problemer av denne grunn, dels i vesentlig grad kan bli hemmet i sin undervisning.
- Skal alle lærere være forpliktet til å undervise i kristendom, risikerer man også flere som på grunn av egen negativ holdning ikke makter en positiv pedagogisk formidling av vår kristne tro og kultur.
- Risikoen for at kristendomsfaget sees som redningsplanke for almene verdi- og normoppløsningsproblemer, slik at det tilføres oppgaver som vil gå langt ut over rammene for aktuelt timetall, og som igjen leder til at sentralt stoff om kristen tro må skyves til side.

I tillegg til disse forhold kommer at mange steder vil store deler av elevmassen ha en negativ holdning til faget på grunn av betegnelsen og fagets grunnlag: å skulle være skolens kristendomsfag.

Jeg deler utvalgets syn på den positive betydningen for personlighetsutviklingen, for identiteten, som vår tro og dens historie og kultur bærer i seg. Derfor er jeg også tvilende til at dialogen bringes for sterkt inn i selve kristendomsundervisningen. Det er en langvarig prosess å festne identiteten; bringes dialogen inn før man har lært og grepet

Vår kristne tros- og kulturtradisjon

“Det er gledelig at vi nå får et kristendomsfag som gir alle i skolen en innføring i kristendom, samtidig som det gis orientering om andre religioner og livssyn,” sier Oddbjørn Evenshaug, førsteamanuensis og formann i Kirkerådet, til Kirkens Informasjonstjeneste.

“Ved å gå inn for hovedtrekkene i Pettersen-utvalgets innstilling, viser stortingskomitéen av den ønsker å vedkjenne seg vår kristne tros- og kulturtradisjon som et bærende element i det offentlige skoletilbud. Jeg er overbevist om at dette vil bli godt mottatt av det store fertall av skolens folk,” sier Evenshaug.

Kristendomsfag og minoritetsrettar
- Både jødar, muslimar, buddhistar og human-etikarar har gjort det klart at dei er innforstått med at alle elevar i norsk skule skal ha ei solid innføring i den kristne kulturarven. Men vilkåret er at dei særeigne identitetane (religiøse og ikkje-religiøse) blir tatt på ramme alvor fra første skuleår,”

“Hovedspørsmålet er om det er grunnlag for å etablere et felles kristendomsfag for alle elever og med det omfang som foreslått. Med de mange konflikter som vil oppstå, og det de sannsynligvis vil føre med seg, finner jeg ikke å kunne anbefale en slik løsning. (-) De intensjonene som ligger bak forslaget er så viktige for samfunnet at de må ivaretas i skolen og om nødvendig innen rammen av et nytt verdifag.”

Biskop Gerhard Schwenzer

det man selv har, risikerer man i stedet å øke relativiseringen og de problemer samtiden gir oss, med andre ord at man motvirker identitetsdannelsen.

2. De intensjoner som ligger bak forslaget er så viktige for samfunnet at de må ivaretas i skolen og om nødvendig innen rammen av et nytt verdifag. Det jeg her tenker på er dette å gi barn og ungdom generelt nødvendige grensesettende normer, dette å skape et felles verdi- og normgrunnlag på tvers av etniske grupperinger og grupper med forskjellig tro og livssyn; jeg tenker også på dette å skape dialog og om mulig en felles identitet som kan ligge som en overbygning over ulike grupper og gi grunnlag for en harmonisk utvikling i et pluralistisk samfunn.

Et slikt fag vil kunne omfatte vesentlige deler av det lærestoff som utvalget har nevnt for et utvidet kristendomsfag. Mange av disse emnene er i dag så viktige så liten som verden har blitt, at det uansett er for snevert å tenke innen rammen av kristendomsundervisningen. En slik ramme vil tvert imot kunne virke som en hemsko; har man et verdi-

fag, vil man kunne oppnå bredere gjennomsnitt for felles etiske prinsipper om de sees som almenmenneskelige og ikke knyttes til en særskilt tro, og videre vil man kunne stå friere til en grundig pedagogisk innføring i kristen tro og tradisjon og den kultur dette har skapt, slik det vil være riktig i en norsk kontekst.

2. Ronnie Michelsen, St. Paul Skole, Bergen:

Den norske offentlige grunnskole har en solid enhetsskoletradisjon. NOU 1995 nr. 9 er en mektig og inspirerende utredning i nevnte tradisjon. Her forsøkes det å få kristendomsfaget engasjerende, omfattende og noe svært positivt, ja et spennende fag i skolen for alle.

Et forsøk på å sammenfatte de to fagene livssyn og kristendom, en praktisk fagsplittelse som har vært uheldig og lite tilfredsstillende i den norske offentlige skole. Selvsagt er det en ideell tanke at alle barn i Norge skal gis mest mulig lik undervisning uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn. Det er fornuftig å tenke faginnhold som kan

nå de fleste barn og foreldre, et fag med klangbunn av det som kan være felles, levedyktig i skolen, med ideen om et sosialt felleskap. I et økende flerkulturelt samfunn er det nødvendig med nytenkning og reform. Men det avgjørende for faget er fagets innhold, mål og metode. Her vil vi på nytt poengtere at selvforståelsen er meget grunnleggende for dialog, og norsk virkelighet, kulturarven og nåtida hos oss må være basis for dialog og utgangspunktet for all dialog i dette faget. Et barn må starte sitt resonnement og sin refleksjon i trygghet, barnet må ha et eget synlig ståsted for å kunne gå i dialog. Er det analysen og tematiske parallelliseringer som skal være dominerende for faget? Da vil faget få mer preg av en akademisk kunnskapstilnærning, mer preg av filosofi enn kristendom, kunnskapssystemet er også noe en bør ta i betraktning omkring faget og dets egenart og innhold. I hvor stor grad vil f.eks. de andre religioner og livssyn, deri også den romersk-katolske kirke, få plass i de nye fagplanene, og hva med de katolske barna i den offentlige skole? Tross alt går de fleste katolikker i Norge i den offentlige grunnskole, en annen konfesjonsforankring enn det hjemmet vil representere? På lik linje med islamske barn må våre barn også ivaretas.

Faget mangler navn i utredningen, enkelte emner er svakt beskrevet, etikk og filosofi for lite utmeislet, og progresjonen i faget er lite synlig. Hvilke tematiske paralleller vil en forholde seg til i faget?

I norsk politisk skolevirkelighet og tradisjon vil det være naturlig å binde dette faget til den evangelisk-lutherske konfesjon. Konfesjonsløshet vil skape et usynlig og nøytralt fag i skolen i Norge. Til dette er det nødvendig å pre-

skriver Oddbjørn Lervik, leder for det kirke-
lige dialogarbeidet "Emmaus", en kronikk i
Aftenposten.

"Kan ein vente at dei seks prosentane
som i dag står utanfor kristendomsfaget,
skal gå med på ein intimitetsprega modell
for kristendomsundervisninga med stor vekt
på utanåtlæring og med "fortrolighet" med
kristendommen som mål?" spør Lervik.

Il langsomt!

"Som medlem av Pettersen-utvalget er det
med stigende bekymring jeg har fulgt debat-
ten om det nye religions- og livssynsfag i
grunnskolen," skriver Inge Eidsvåg, rektor
ved Nansenskolen, i Vårt land. "Livssyns-
minoritetene går sterkt imot det faget vi nå
aner konturene av. Jeg har tidligere hevdet
- og gjentar: Stortinget må ikke vedta et fel-
les fag som livssynsminoritetene i dette lan-
det ikke kan godta. Et slikt vedtak vil være
en ulykke for det flerkulturelle samliv og et

dårlig utgangspunkt for å skape et inklude-
rende og spennende skolefag."

Det som kan redde et felles fag er "at
livssynsminoritetene inviteres til et kon-
struktivt samarbeid om fagplanen" for Stor-
tinget gjør sitt endelige vedtak. "Lakmus-
prøven på et godt demokrati er alltid
respekten for mindretallet", skriver Eidsvåg.
Som håper at "Stortinget vil lytte til de
jødiske, muslimske, buddhistiske og human-
etiske stemmer. (-) Dette faget var tenkt å
bidra til å bygge broer mellom elevene -
ikke reise murer."

sisere at foreldreretten og privatskole-
lovens innhold må ha sin fulle beretti-
gelse i det norske samfunn, både ideo-
logisk og i praksis.

Intensjonen og innholdet med NOU
1995:9 er god, men katolske skoler
synes grenseoppgangen om at konfe-
sjonaliteten i den offentlige skole skal
gis en pedagogisk og praktisk begrun-
nelse, er noe kunstig og vil i skolehver-
dagen for barn virke utydelig. Dette
faget kan ikke sidestilles med andre
skolefag.

Faget er noe mer enn kun et kultur-
fag. Og av den grunn stiller den katol-
ske kirke seg spørrende til muligheten
og riktigheten ved å fylle faget med
ytterlige emner og mer innhold dersom
faget ikke får flere uketimer og ressur-
ser, samt etterutdanning for lærerne.

Det skulle således være klart at
katolske skoler både setter kunnskap og
livspraksis like høyt. Elevene skal ha
gode kunnskaper om kristendom,
humanisme, filosofi, etikk og andre
religioner. Faget skal selvsagt bygge på
toleranse, respekt og forståelse, hvor
undervisningen gis med innlevelse.

Elevene skal kunne det samme og
leve et aktivt skoleliv innenfor skolens
ramme. Misjonsbefalingen blir en del
av grunnlaget for undervisningen i
katolske skoler, elevene får et kristent
selvbilde, livsorientering og virkelig-
hetsforståelse. Kristendommens plass i
vår kultur og vår historie må ha en
dominerende plass i faget, dette skal
dog ikke utelukke kulturfølsomhet.
Faget skal selvsagt bygge på toleranse,
respekt og forståelse for andre kulturer
og livssyn.

Faget er forkynnende i seg selv,
engasjerende og eksistensielt i en
katolsk skole. Faget på en katolsk skole
er både skolens, kirkens og foreldrenes

fag, konfesjonsbundet til den romersk-
katolske lære. Et fag der elevene møter
innlevelse, kunnskap, forståelse og
utveksling, hvor det helt essensielle i
skolens indre liv er forkynnelse, bringe
evangeliet til barnet, sakramentene som
en kilde og styrke, felleskapet i Kirken.
Kirken som er et brukssted eller bruks-
rom i skolehverdagen, ikke kun noe
man besøker eller betrakter som
museum. Faget kristendom, skolens liv,
særkjennes av et skolemiljø som i frihet
og nestekjærlighet levendegjøres av
evangeliets ånd.

3. Uttalelse fra St. Sun- niva skole, Oslo:

Vi har med glede lest utredningen fra
Pettersen-utvalget, og vi kan i det store
og hele gi vår tilslutning til tankene
som blir formulert her. Vi kommer
nedenfor inn på noen punkter som vi
opplever som uklare eller som lite vel-
lykkete:

Premissene for fritak fra visse deler
av kristendomsundervisningen er svært
uklare. Mener man i denne sammen-
heng deltagelse i spesielle kirkelige
handlinger, er det vår oppfatning at de
gudstjenestlige handlinger gir en kon-
kret forståelse av kristendommen. Etter
vår mening burde dette ikke kvalifisere
til fritak.

Hva tenker man på når man nevner
visse emner som det kan være vanske-
lig for elever som ikke er medlemmer
av Den norske kirke å delta i? Vi kan
ikke helt forestille oss hva slags emner
dette skulle være, og vi ønsker at det
gis en presisering av disse emnene.

Vi er ikke begeistret over at verdens-
religionene behandles primært på mel-
lomtrinnet. Etter vår oppfatning bør
man på mellomtrinnet få et første møte

med andre religioner, mens man på
ungdomstrinnet, helst i siste klasse, får
en utdypning av dette møtet. Grunnen
til at vi tenker på denne måten, er at vi
mener at femtenåringer har større forut-
setninger enn ti-elleveåringer, for å
nærme seg de nokså kompliserte religi-
øse universene som østens religioner
representerer.

Vi mener at det fortsatt bør være
mulighet for lærere til å reservere seg
ang. kristendomsundervisningen. Skal
man undervise i religiøse emner og
samtidig ha en konsekvent materialis-
tisk livsoppfatning, vil dette skade
undervisningen og elevene. Vi tror like-
vel ikke at dette vil by på noe stort pro-
blem slik som profilen til kristendoms-
faget er tegnet i utredningen.

Vi har forståelse for dem som hevder
at faget ikke bør kalles for kristendoms-
undervisning av hensyn til religiøse
minoritetsgrupper. På den annen side
mener vi at hensynet til den trosoppfat-
ning som har vært dominerende her i
landet gjennom tusen år, bør veie tyng-
re, og at faget som sådant fortsatt bør
gå under navnet kristendoms-kunnskap.

Vi er glade for at fagprofileringen tar
vare på svært viktige sider av vår tilvæ-
relse som mennesker. Det virker som
om man tar menneskets åndelige behov
på alvor, og at det søker å gi barn og
unge en mening med tilværelsen. Vi er
også tilfreds med at det hele tiden
understrekes full respekt for andres
religion og livssyn.

Oddmund Berg Gregers Lundh
Seksjonsledere i kristendom ved St. Sunniva skole

I neste nr. kommer et innlegg i debat-
ten fra rektor Bjørn Kristiansen ved
St. Franciskus skole i Arendal - der-
med vil alle våre tre katolske skoler
komme til orde i St. Olavs spalter.

Forsonet mangfold

"Økumenikk handler om at vi får når vi gir," sier Jorunn Wendel, tilsynsmann i Metodistkirken. "Det handler ikke om enighet, men om enhet, den som Jesus selv ba om i sin yppersteprestelige bønn. Mitt oppriktige ønske og like oppriktige bønn er at vi alle må stå sammen i et forsonet mangfold. Den verden vi lever i, trenger et troverdig vitnesbyrd, og i vår felles tro på Jesus Kristus er det så uendelig mye mer som forener oss enn som skiller." KORSETTS SEIER

Naivt av katolikken?

"Som evangelisk sogneprest må man undre seg over den virkelige eller foregivne naivitet hos katolikker som - slik diskusjoner i Østerrike, Tyskland og Sviets viser - kjemper mot sølibatet og andre forhold i den katolske kirke," skriver sogneprest Jochen Härtwig fra Bockau, Sachsen; i bispedømmet Berlins "Katholische Kirchenzeitung".

Han skriver videre: "Jeg vil gjerne stille noen spørsmål til 'opprørerne': Gjør den kjensgjerning at nettopp kristendommens og kirkens fiender bekjemper prestenes sølibat dem ikke det minste mistroiske overfor det mål de ønsker å nå? Nasjonalsosialister, kommunister og dagens ondartede smussorganer, som man kan tiltro alt, bare ikke velvilje overfor kristentroen, angep og angri-

12 På gjesteplass: Hellighet og helliggjørelse

Hellighet og helliggjørelse er innholdsrike begreper som alltid har engasjert meg. Fra min tidligste barndom ble jeg tatt med til gudstjenesten i den lille, hvitmalte metodistkirken i Halden. Der så jeg hvordan flere av menighetens eldste bøyde kne i andektig bønn før preludiet begynte. Noen brettet ut et skinnende hvitt lommetørkle og la det på gulvet der de knelte. Der og da lærte jeg noe vesentlig om respekten for den hellige Gud, og om det å gå til kirke. - - Disse verdiene fra barndommen har fulgt meg trofast senere i livet. I studietiden ble jeg fascinert av Rudolf Otts bok om "Det hellige", og definisjonen av "det som er helt annerledes". Og dette, sammen med min kirkelige bakgrunn, bestemmer også mine tanker og opplevelser om hellighet og helliggjørelse i dag.

Lengselen etter hellighet, etter dybdedimensjonen i kristenlivet, er ofte påfallende. Man har behov for det som er annerledes, noe som skiller seg fra det trivielle. Tomhetsfølelsen er knugende for mange, og det er godt å ha noe fast og uforanderlig å ty til.

Jorunn Wendel har cand.mag. fra universitet og diplom fra Metodistkirkens teologiske seminar i Bergen - og lang erfaring både som skolelærer og prest. Siden høsten 1992 er hun tilsynsmann for Metodistkirken i Nørge, østre distrikt.

På spørsmålet om hvordan Gud er, svarer, metodistkirkens katekisme: "Gud er hellig, rettferdig og god." Og på spørsmålet om hva helliggjørelse er, svarer den samme boken: "Helliggjørelse betyr at det livet Gud har skapt oss til, får utvikle seg etter Guds vilje, at Jesus Kristus vinner skikkelse i oss, og at vi renses fra all synd." - Hellig er en beskrivelse av Guds vesen, og helliggjørelsen er den naturlige vekst i kristenlivet. Men det er avhengig av at vekstbetingelsene er til stede. Søndagsskole og gudstjenester lærer barna forskjell på hverdag og helg. Salmebok, Bibel og gudstjenestens faste ledd gir videre til den oppvoksende slekt det som har båret kristendommen fram til vår egen tid.

Helligdagen som hviledag er til for menneskets skyld. Derfor er det noe man ikke har forstått når forretninger er åpne på søndagen, søndagsaviser påtvinges de faste abonnentene, når alt det man ikke får gjort ellers i uken, reserveres for denne dagen, og når klesdrakten på søndag ikke skiller seg ut fra den man bruker til hverdags. Én dag skal være annerledes, den kalles helligdag, og den er til for menneskets skyld.

Er dette tale for mennesker av i dag? Noen vil si nei. Jeg ønsker å si ja og vil legge til at vi som kirke og som kristenfolk har en meget viktig oppgave her. Lengselen etter hellighet og helliggjørelse skapes og næres bl.a. ved å fremelske søndagen som dagen som er annerledes, den dagen vi med god samvittighet kan legge til siden alt det som sliter og opptar oss til hverdags, og i Guds hus kan ta imot kraft og styrke for en ny arbeidsuke.

Hellighet og helliggjørelse er begrep det ikke skal gå inflasjon i. Men de skal heller ikke glemmes eller forties. Forestillingen om Gud som den hellige hører også med i sunt kristenliv. Derfor forskrekket det meg da en ungdom fra et typisk fritt og utradisjonelt kristent miljø sa til meg i forbindelse med noe vi samtalte om: "Gudsfrykt, - nei, det ordet reagerer jeg på. Man skal da ikke være redd for Gud?"

Når begrepene 'hellighet' og 'helliggjørelse' i dag brukes, og det i økende grad, i kristne miljøer, er det viktig at alle dimensjoner er med, også gudsfrykten. Det er en lengsel etter å gjenvinne noe i kristenlivet om var i ferd med å gå tapt. - Og i en slik sammenheng vil jeg gjerne tale om hellighet og helliggjørelse, både fordi det er nødvendige bestanddeler i mitt eget kristenliv, og fordi jeg som prest også vil forkynde det.

Jorunn Wendel

per sølibatet. Tror de virkelig, de som angriper sølibatet, at det ville finnes færre ødelagte ekteskap blant gifte prester enn i samfunnet forøvrig? Skal kirken ikke lenger kreve et løfte for hele livet?

Alle som har vært gift en tid, vet at det oppstår kriser og vanskelige tider i ethvert ekteskap, og at et ekteskapsløfte ikke er let-

tere å overholde enn et løfte om livslangt sølibat som er inngått frivillig og etter årelange overveielser. Nettopp det stigende antall skilsmisser - dessverre også blant evangeliske prester - er med på å vise at avskaffelse av sølibatet bare ville forskyve problemet."

Dialogen med islam

Biskop Macram Gassis, som er utvist fra det islamske Sudan, advarer mot en dialog med islam som utelater de ubekvemme spørsmålene. Biskopen beklager seg over høylydte kristne i vest som han mener ikke innser dette. En dyptgående diskusjon med islam er blant kirkens viktigste oppgaver på terskelen til neste årtuden, men en ekte dialog dispenserer ikke fra å avlegge vitnesbyrd om sin tro.

KATHPRESS

Paven burde inviteres!

Nylig fylte vårt lands første professor i økumenikk, Nils E. Bloch-Hoell, åtti år. At den Menighetsfakultet-utdannede teologen også har hatt ansvaret for undervisningen i misjonsvitenskap ved universitetet i Oslo, hører med til bildet.

I sitt jubileumsintervju spør Aftenposten bl.a. om en kommentar til at Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke frarådet Trondheims ordfører å innby paven til byens 1000-årsjubileum i 1997. "Jeg er ikke Den norske kirke, men en del av den norske kirke. Og jeg skulle gjerne sett at Paven ble invitert til byjubiléet i Trondheim om to år," svarer Bloch-Hoell. "Det er Kirken som har gjort Nidaros eller Trondheim til det byen er nå. Vi må understreke det som er et trosledd etter luthersk oppfatning, nemlig at kirken er én. Det finnes bare én kristen kirke i verden, selv om den har mange forskjellige 'farver' både nasjonalt og trossmessig. Det er dette som burde vært manifestert ved invitasjonen til paven. Glem ikke at Norge har vært katolsk lenger enn det har vært luthersk," sier professor Bloch-Hoell.

Om paven, som Bloch-Hoell har møtt flere ganger, er "så bakstreversk som mange mener å vite?", spør intervjuer. "Nei, det er tull," svarer vår økumeniske professor. "Paven er en varmhjertet kristen bror; han er en lærd mann med to doktorgrader, og han er en meget produktiv forfatter. Jeg er uenig med paven i hans syn på bruk av prevensjon, sølibatet og hans embedssyn. At lutherske prester ikke aksepteres som rettelig kalte, på grunn av den apostoliske suksesjon, kan jeg heller ikke akseptere. Men alt dette forhindrer meg ikke fra å kunne ønske ham varmt velkommen i Trondheim om to år," sier Bloch-Hoell.

SØNDAG

Jeg snubler gjennom dagene
våker meg gjennom nettene,
dunker pannen mot hver ny morgen.

Tar det aldri slutt?

Når jeg aldri fram?

Da endelig

er jeg der,

forslått og sårpent -

der søndagsmorgenen tar i mot meg

uten bebreidelser,

uten krav,

med en salmestrofe og lys i hånden

med forbindelse for alle mine sår.

Langsomt glir døren til den vonde uken

igjen bak meg.

Jeg er fremme igjen.

Jeg kan starte på nytt.

Eva Marie Matland

Paven utfordrer USA

"Pave Johannes Paul II fikk stående applaus fra FN-delegatene for sin tale i hovedforsamlingen den 6. oktober der han, som den første i historien talte til forsamlingen på alle organisasjonens seks offisielle språk. Og delegaten fra Algerie hevet knyttneven i solidaritet da paven slo over til arabisk," skriver Patricia Lefevre i *The Tablet*.

Og noterer videre: "Baltimores erkebiskop, William Keeler, sa at pavens opptreden i FN minnet ham om apostlene på pinsedagen."

350.000 mennesker hadde samlet seg langs ruten paven kjørte gjennom byen Baltimore i staten Maryland, der engelske katolske emigranter slo seg ned i 1633 og grunnla den første nord-amerikanske koloni med likhet for loven og fri religionsutøvelse,

uavhengig av statlige styresmakter. Til sammen 400.000 mennesker trosset skybrudd, tåke, hete og vind for å være til stede ved fire utendørsmesser i Maryland, New Jersey og New York. Ved avsluttende messe på banen til fotballaget "Baltimore Orioles" skinte endelig solen for de 50.000 fremmøtte, noterer Lefevre.

I alle de taler hvor paven kom inn på politiske emner, tok han ikke utgangspunkt i

14 Paven i FN: Et kurs i moralsk politikk

Pave Johannes Paul IIs tredje besøk i USA er forlenget historie, så også hans tale til FNs hovedforsamling den 5. oktober - sparsomt referert i norske medier, rausere i bl.a. tyske og franske. Siden da har det vært det rene ras av jubileumstaler - refsende som rosende - for 50-åringen FN, jubilanten med den kostbare livsførsel, slette økonomi og labre troverdighet.

Mot denne bakgrunn er det vel verd å ta frem pavens tale til FN-delegatene - en beveget tale, til en lydhør forsamling, ifølge rapportene. En timelang tale der den 75-årige pave ga sine tilhørere et åndelig fundament for deres arbeid og tegnet konturene av "et nytt håp" for det tredje årtusen etter Kristus. En tale som var "et kurs i moralsk politikk", skrev den franske avisen "Le Monde".

"Jeg er kommet hit," sa paven, "for å avlegge vitnesbyrd om menneskets verdighet, om håpet og den overbevisning at alle nasjoners skjebne ligger i et barmhjertig forsyns hender - og jeg ønsker å legge frem for dere mitt bidrag til den viktige gjennomgang av organisasjonens historie og rolle som hører med ved jubileumsfestligheter og gir dem tyngde. Kirken og FN finner stadig vide områder for samarbeid, et samarbeid som springer ut av den felles omsorg og bekymring for den menneskelige familie, selv om de respektive mål og midler selvsagt er forskjellige."

Gang på gang trakk paven linjen fra enkeltmenneskets rettigheter til den enkelte nasjons rettigheter innen 'folkefamilien'. Han kom både inn på sitt første besøk i FN for seksten år siden og på sin forgjenger pave Paul VIs besøk for tre år siden og hans bevegde ord om "aldri mer krig!" Og han

minnet om at den bærende indre struktur i det folkenes fellesskap FN er ment å være, er menneskeretts-erklæringen og overbevisningen om at det eksisterer en universell moralsk lov. "Vi lever ikke i en irrasjonell og meningsløs verden," sa paven. "Hvis vi vil at dette voldens århundre skal bli et overbevisnings århundre, må vi finne en innsiktsfull måte å samtale om menneskets fremtid på. Den universelle moralske lov er selve den 'grammatikk' en slik samtale må bygge på."

De ikke-voldelige revolusjonene i Øst-Europa i 1989 var et klart uttrykk for en felles lengsel etter frihet, og en felles front mot all moderne totalitarisme, mot ethvert angrep på det enkelte menneskes verdighet, og for "de maktesløses makt" og sosial solidaritet - alt i alt, et stort streif av håp, sa paven.

Femti år etter slutten på den annen verdenskrig er det på sin plass å minne om at krigen ble ført

nettopp fordi nasjoners rettigheter var blitt krenket. Det det nå gjelder, er å trekke nasjonenes rettigheter frem på nytt og se dem i den rette sammenheng. Den nasjon man fødes inn i - det fedre- og mødreland man gjennom sin familie settes inn i - og den kultur et folk representerer, er verdier som må finne vern innen den ene menneskehet. "Hver kultur er et forsøk på å nærme seg verdens gåter og særlig den menneskelige person på. Den er en måte å gi uttrykk til menneskelivets transcendent dimensjon på," sa paven. Enhver nasjon må ha rett til å bevare sitt språk og sin kultur, til å forsvare sin "åndelige suverenitet" - som ikke nødvendigvis også må være en statlig suverenitet. Det må skapes en ny og rettferdigere verdensorden med utgangspunkt i respekt for og ikke frykt for forskjellene mellom kulturer og nasjoner. Han oppfordret til "en solidaritetens etikk" som motvekt mot "utilitarismen, nyttefilosofien, som ikke tar utgangspunkt i det moralske gode, men i profitten", og som er "en trussel mot individet og samfunnet. FN har et spesielt ansvar for å fremme solidaritetens etikk, understreket paven. FN bør i stigende grad heve seg opp over det å være en "kald administrativ institusjon" til å bli "et moralsk sentrum hvor alle nasjoner kan føle seg hjemme, utvikle den felles samvittighet og være 'en nasjonenes familie'".

Den polske pave minnet om hans eget hjemlands bitre erfaringer opp gjennom historien, men også om de

Bibelen, men gikk rett til USAs mest ærverdige dokumenter: grunnloven. The Bill of Rights, Lincolns Gettysburg-tale, nasjonal-sangen og Frihetsstatuens velkomstdikt: "Give me your poor, your tired. . . your huddled masses". Gjentatte ganger viste paven til at disse tekstene viser at "frihet ikke består i å gjøre det vi liker, men i å ha rett til å gjøre det vi bør gjøre". Moralloven er ikke en slags avleiring av religionen, den er noe som er innskrevet i våre hjerter, sa paven.

Katolsk syn på helgener og forbønn

Det trengs visst stadig oppklaringsrunder når det gjelder den katolske kirkes forhold til Guds mor Maria og kirkenes helgener forøvrig. Nylig siterte Vårt land klare og opplysende ord om saken fra pater Kjell Arild Pollestad om saken, hentet fra bladet "På talefot", meldingsblad for Den norske kirke på Solkysten, ord som tåler nok en omgang på trykk.

"Hva angår helgenene," skriver vår pater, "så verken ber vi til dem, eller regner

dem som mellommenn. Derimot tror vi at kirken består av alle som har levd for oss. Vi fortsetter å be for de døde som er kommet over på den andre side - de er fortsatt med i fellesskapet. Noen av dem er blitt levende forbilder på Kristi kjærlighet. Dem er det vi kaller helgener. Fremst blant disse er Maria. Vi tilber ikke Maria, men ærer henne. Vi ber ikke til helgenene, men ber om deres forbønn."

mange folkeslag som lider i dag, som i eks-Jugoslavia og i Afrika. Ingen har rett til å krenke grunnleggende rettigheter som religions- og samvittighetsfrihet. Og ingen nasjon har rett til velstand på en annen nasjons bekostning - det er usunn nasjonalisme. "Å gjøre det onde, skader ikke bare offeret, men også den som griper til det onde," understreket paven.

Paven plaiderte for å se frihet og moralsk sannhet i sammenheng. Friheten må brukes på ansvarlig vis, ikke overlates til tilfældighetene eller den mektiges luner, smak og behag. Å bare søke egen fordel, er forkastelig enten det gjelder privatlivet eller mellomfolkelige relasjoner, forholdet nord-sør eller utviklingsproblematikken. "Ingen har rett til å utnytte en annen til egen fordel," var pavens klare tale.

Han understreket også at han som kristen ikke søker uomstøtelige privilegier for kirken, men kun muligheten til å forkynne budskapet om forløsning ved Jesus Kristus og - gjennom kjærlighet og tjeneste - fremme solidariteten innen den felles 'menneskehetsfamilie'. "Bare en 'kjærlighetens sivilisasjon' i fred, solidaritet, rettferd og frihet kan tvinge maktens kynisme i kne og mane bort fremtidsfrykt og menneskefrykt. "Da vil vi oppleve at dette århundres tårer har lagt grunnen til en ny vår for menneskeånden," avsluttet paven.

Samfunn, kriminalitet og verdiforvitring

Søndag 29. oktober var det fullere enn vanlig til kirkekaffen etter høymessen i Mariakirken på Stabekk - selv lokalpressen var på plass. Grunnen? Foredrag, i regi av **Katolsk Forum i Asker og Bærum**, ved riksadvokat **Georg Fr. Rieber Mohn** om "**Samfunn, kriminalitet og verdiforvitring**". Her er noen notater fra foredraget.

Kriminaliteten har økt i vårt land fra 1960 til 1990: antall drap er fire-doblet, og det har vært sterk økning i ikke-foranlediget og uprovosert vold, av ran og voldtekt, hærverk og vinningskriminalitet. Negativ utvikling også på andre områder: økning i selvmordsfrekvens, psykiske lidelser, rusmisbruk og ekteskapsoppløsninger. For mange er livskvaliteten blitt dårligere, påpekte Rieber-Mohn.

Statsminister Gerhardsen hadde en visjon om arbeid til alle, om alles rett til utdanning og sosial trygghet, og om kontroll over tøylesløse markedskrefter. Når vi hadde fått dette samfunnet, skulle kriminaliteten gå ned. Vi fikk dette samfunnet, men kriminaliteten gikk opp. Tanken var at når vi fikk større likhet, skulle kriminaliteten gå ned. Slik gikk det ikke. Demokratiets dilemma er at politikerne må øke velstanden, flertallet vil ha brød og sirkus. Får de det ikke, blir ikke politikerne gjenvalgt. Samfunnet er blitt slik at ordet 'forsakelse' bare brukes i kirkelige sammenhenger.

De voksnes hovedoppgave blir formidling av verdier, understreket riksadvokaten. Derfor er foreldrenes nærvær mer nødvendig enn noensinne. Men det som skjer, er at hjemmet tømmes fordi begge foreldre skal ut i arbeid. I stedet får man betalt omsorg for barna. Som et alibi for denne utviklingen, fremsatte man tesen om at det ikke er hvor lenge man er sammen med barna som teller, men kvaliteten på samværet. Hva da med å være til disposisjon for barnet når det virkelig trenger mor eller far? Barna sitter alene og ser på TV hvor de destruktive krefter blir mer og mere dominerende. "80% av det som vises på TV, er noe møkk," var riksadvokatens ordrette vurdering.

Tendensen er at enkeltmennesket skal ha mindre og mindre ansvar, mens staten skal ha mer. Man blir ikke lenger ansvarlig for egne handlinger. De som i jappetiden opptok store lån, kalles 'gjeldsofre' som om man ikke selv er ansvarlig for gjelden man har stiftet. Skjer det en katastrofe, får man ikke være alene om den, eller i ro få hjelp fra de mennesker som står en nær. Mediene rykker ut, og man blir utsatt for offentlig betalt krisepsykiatri.

Politikerne undergraver respekten for verdier når de utformer en skattepolitikk som gjør at de kommer dårligst ut som lever hjemme i trofast ekteskap, noterte Rieber-Mohn. Og minnet om det store ansvar politikerne har nettopp fordi de leverer rammebestemmelsene for våre liv. Det vi ser, har å gjøre med den allmenne kulturutvikling i samfunnet. Den nedprioritering vi lenge har hatt av strafferettspleien, hører inn her.

Vi har fått begrepet 'kvinnefrigjøring', et begrep skapt av de ressurssterke kvinnene. - Men hva med en mor som tidlig om morgenen tar T-banen ned til Postgiro-bygget, sitter der hele dagen og kommer sent og trett hjem for å ta fatt på alle huslige oppgaver? Hva slags frigjøring er det?

"Fremtiden står og faller med kristendommens stilling i samfunnet," sa riksadvokaten. Kristendommen er samfunnets sikreste verdifundament. I kristne miljøer ser vi mindre av de 'lidelsesfenomener' som er nevnt innledningsvis. P.L.

Biskoper vil ha "åpen informasjonspolitikk"

Under et møte nylig mellom biskoper fra Belgia, Tyskland, England, Frankrike og Luxemburg var det ingen tvil om at kirken må ha en "åpen informasjonspolitikk". Samtlige åtte tilstedeværende biskoper mente kirken har alt å vinne på en åpen holdning til massemediene. 'Transparens' - også i mer "delikate anliggender" - er til gagn for alle impliserte. KATHPRESS

Rettferdighet - for én gangs skyld

Det er ikke ofte de som er skyld i mord på brasilianske landarbeidere straffes. Den engelske katolske hjelpeorganisasjonen CAFOD har rapporter om over 1000 dødsfall i forbindelse med landkonflikter i Amazonas-regionen, men kun en håndfull skyldige er blitt stilt for retten og dømt. Nylig ble i hvert fall to av de skyldige dømt til henholdsvis 24 og 21 år for mord på en fagforeningsleder. THE TABLET

Nærmest en anbefaling av det monogame ekteskap

At den tradisjonelle moral er i oppløsning - det har skjedd over lang tid, sier teologiprofessor Nils Alstrup Dahl, "og vi overøses med reklame og reportasjer om alle typer irregulære kjærlighetsforhold.

Kirken og kristne organisasjoner fordømmer umoral, ja. Men vi har ikke vært flinke nok til å drive reklame for det monogame ekteskap. Så opplever man at av alle, er det

16

Sr.Maria Nada av Inkarnasjonen OCD: Dansk presentasjon av

"Denne boken fyller et behov i Norden," skriver karmelittsøster Maria Nada av Inkarnasjonen i denne anmeldelsen av Grethe Livbjergs biografi om St.Teresa av Avila, Venskabets mystiker. I etterkrigstiden har Teresas døtre for første gang funnet veien til Sverige, Finland og Norge, og klostergrunnleggelsene har skapt økt interesse for denne betydningsfulle og trofaste "kirkens datter".

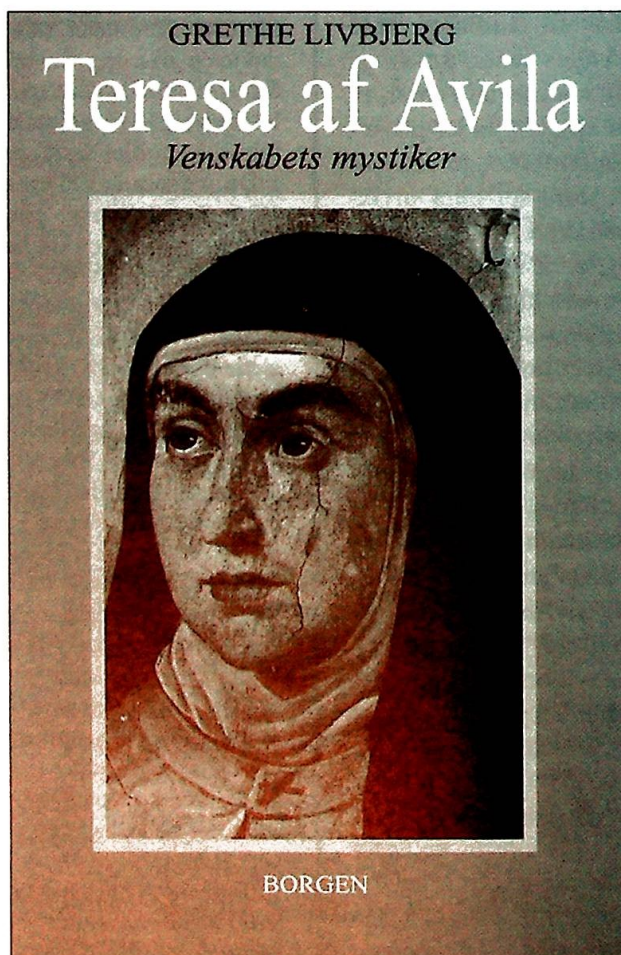
De uskodde karmelitters hellige mor, det er St.Teresa av Avila. I etterkrigstiden har hennes døtre for første gang funnet veien til Sverige, Finland og Norge. Hun var ikke ukjent på forhånd, men de nye klostergrunnleggelser har skapt økt interesse. I Norge blir hun søkt av stadig flere som læremester i bønn. Teresas egne verker og et stort utvalg av bøker om henne er å få på mange språk, men på norsk finnes det så å si ingen ting. Det er beklagelig, for såpass tungt stoff er det krevende nok å tilegne seg på sitt eget språk. Det er til hjelp at hennes hovedverker er kommet i svensk oversettelse og med opplysende innledninger.

I år er det utgitt en fyldig Teresa-biografi på dansk. Forfatteren heter Grethe Livbjerg. Hun er medlem av Karmels sekularorden eller legmannsgren, som har en fraternitet i Danmark. Boken viser omfattende kunnskaper om Teresa, om hennes livsløp, tanker og livsverk. Fremstillingen er kronologisk. Den følger Teresas verker, som i større eller mindre grad er selvbiografiske. Når spesielle temaer blir tatt opp og drøftet, kan kronologien fravikes. Denne fremgangsmåten er vanlig hos Teresa, som stadig stopper opp sine utredninger for å utdype et enkelt punkt eller for å gjøre en

digresjon. Livbjerg benytter metoden med forsikighet, og tråden holdes.

På bakgrunn av politiske og sosiale forhold i Spania på 1500-tallet

følger vi Teresas utvikling gjennom barndom og ungdom, til Inkarnasjonsklosteret og videre til de klostre hun selv grunnla. Viktige emner blir utredet underveis: Karmels åndelige særpreg som hun ble kjent med i Inkarnasjonsklosteret, Kristus i hans menneskelige natur som var bestemmende for hennes gudsforhold, hennes kvinnelige identitet som hun langt fra opplevde som mindreverdig. Det punktet som nok burde vært mer utdypet, er hennes stilling som "kirkens datter", siden

homofile som ønsker å få et regulært og fast troskapsforhold, nærmest en anbefaling av det monogame ekteskap man knapt finner maken til.

Kirken møter dem med ord om at man bryr seg om dem, og legger forøvrig til: 'Men, men, men,' Det er grunn til å gledes over at ekteskapet får denne indirekte støtten, og jeg forbauses over at man ikke trekker dette aspektet mer inn i debatten."

AFTENPOSTEN

Kirken bør bekjenne sine synder

"Etter all festen og feiringen er det nå på tide for kirken til også å innrømme at den har en del å be om tilgivelse for," sa kapellan Per Anders Nordengen nylig, ifølge "Kirkeaktuelt", som utgis av Kirkens Informasjonstjeneste. "Selv føler jeg at det i forbindelse med Bots- og bededag 1995, i jubileumsåret, bør kunne settes navn på det vi

har begått av overgrep og maktmisbruk i løpet av denne tiden. Det handler om å bekjenne synder, og denne gang være villig til å bekjenne egne og ikke andres.

Som kirke bør vi være villig til å gjøre bot. Dette er en anledning til på kirkens vegne å be om tilgivelse for alt det gale vi som kirke har gjort gjennom historien."

Karmels Mor

17

forholdet til kirken er så fundamentalt i hennes trosholdning.

Teresa hadde et behagelig vesen. Hun virket tiltrekkende og fikk mange venner. Boken gir en rekke eksempler på vennskapelige forbindelser med mennesker av forskjellig kategori og med ulike egenskaper, og viser hvor viktige vennene var i hennes liv. Livbjerg kaller Teresa for vennskapets mystiker. Det inkluderer at for henne var også forholdet til Gud et vennskapsforhold.

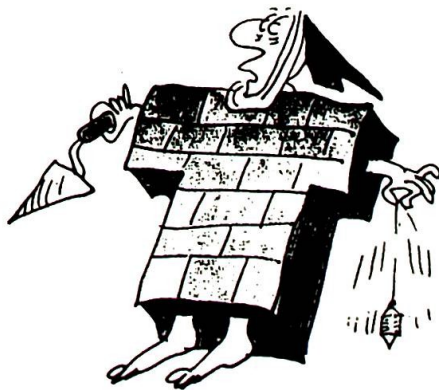
Mange vil nok nikke gjenkjennende når de leser om vennskapet med St. Johannes av Korset. Her finnes ingen sterke følelser, men desto større åndelig berikelse. To personer med så forskjellig temperament har sjelden utfyllt hverandre på en så harmonisk måte og med så rike frukter for fremtidige generasjoner.

Sett med jordiske øyne var ikke Johannes hennes nærmeste venn, siden vennskap også har å gjøre med følelser, og det var mange andre som engasjerte henne sterkere på det følelsesmessige plan. Dette gjelder i første rekke den unge karmelittbror Gracian, som hun stod i et varmt vennskapforhold til i sine

siste leveår. Hun er en moden kvinne på 60, han en mann på 30 med stor intelleuell og åndelig kapasitet, men naturlig nok er han kommet langt kortere i sin modningsprosess. Lignende tilfeller er ikke uvanlige, nemlig at en ung mann får åndelig støtte og veiledning hos en eldre kvinne, og at det oppstår et forhold som mellom mor og sønn. I dette spesielle tilfellet har begge parter mye å gi, og forholdet blir overmåte berikende og fruktbart. Som biprodukt opplever de glede og lykke. De varme følelsene er naturligvis ikke av erotisk karakter. Det er uten videre klart for enhver som kjenner til hva et kyskhetsløfte innebærer. Dessverre uttrykker Livbjerg seg slik at mange lesere kan misforstå henne på dette punkt.

Denne biografien fyller et behov i Norden. På 250 sider finner man mye velordnet informasjon om St. Teresa av Avila.

Grethe Livbjerg
*Teresa av Avila.,
Venskabet mystiker.*
Borgen Forlag 1995

Teresa av Avila som klosterbygger i ekstatisk tilstand, med murerskje og lodd, i Claire Brétechers strek.

Bispekonferansen:

Økumenikk og Europa på dagsordenen

22.-27. september hadde Den nordiske bispekonferanse (NBK) høstmøte på Magleås ved København. Hovedtemaer: den økumeniske utvikling i Nord-Europa og forholdet til Den europeiske union. P. Henk Roelvink ofm., som har ansvar for det økumeniske arbeidet i bispedømmet Sverige, fortalte om forsøket på, sammen med de lutherske folkekirker i Finland, Sverige og Norge, å få i gang en dialogkomisjon som sammen med Det pavelige råd for fremme av kristen enhet kan arbeide med aktuelle spørsmål. På bakgrunn av den såkalte Porvoo-avtalen, som åpner for bredt samarbeid mellom de anglikanske kirker i Storbritannia og Irland og lutherske kirker i Baltikum og Norden, vil man ta opp spørsmålet om bispeembedet, kristen enhet og kirkens vesen og enhet.

Msgr. Noel Treanor, generalsekretær for COMECE, de europeiske bispekonferansers representasjon i Brussel og Strasbourg, gjorde sammen med p. Hans Langendörfer s.j. rede for de oppgaver de forskjellige europeiske organer i Brussel, Strasbourg og Luxemburg har og for de kirkelige kontakter til disse organene. Fremst i diskusjonen stod kirkens og andre trossamfunds rettslige stilling innen EU og sikring av denne stilling ved en tilføyelse til Maastricht-avtalen.

Det planlegges en informasjonsdag om forholdene for asylsøkere i de nordiske bispedømmer; flyktninger uten oppholdstillatelse trenger i særlig grad kirkelig hjelp. De foreløbige planer for 2000-årsmarkeringen for Jesu fødsel omfatter bl.a. en nordisk katolsk kirkedag i den hellige Birgittas by Vadstena.

Biskop Paul Verschuren, Helsinki, ble gjenvalgt som bispekonferansens formann og biskop Hubertus Brandenburg, Stockholm, som viseformann. Sr. Angela Corsten overtar med det første som generalsekretær etter biskop Schwenzer. ●

Ikke bare demme opp for det negative! "Kirken makter dessverre ofte bare å peke på den kirken som er moralens vokter," sier dr. theol. Kjell Nordstokke. Som nå avslutter sin stilling som professor i systematisk teologi og økumenikk i Brasil for å tiltre som rektor ved Diakonhjemmets høgskolesenter. "Her er det viktig å finne frem til en

sammenheng mellom diakoni og forkynnel- se," sier Nordstokke i bladet "Hilsen fra Diakonhjemmet". "Den kristne handling er ikke bare å demme opp mot det negative. Kirken må forkynne håp om at det er mulig å bygge noe godt i verden. Diakonien er en kjærlighet sprunget ut av tro, båret oppe av håp.

Håp handler ikke om statistikk. Dette for-

stod den brasilianske erkebiskopen Helder Camara da han formulerte uttrykket 'abrahamittisk minoritet'. Abraham trosset all statistikk da han alene med sitt folk gjorde oppbrudd og tok veien fatt i retning av et lovet land. Slik handlet han i tro med et håp om hva de som en liten minoritet skulle bety i Guds plan."

18 Per Vollset: Kjærlighetens evangelium

Johanna Schwarz skrev en for meg spennende artikkel i St.Olav nr. 7/95 i anledning saligkåringen av pater Damian, de spedalskes apostel, i pinsen i år. Den inspirerte til følgende refleksjoner.

Lepra var i forrige århundre blant de store og fryktede sykdommer - de ulykkelige syke var urene og ble utstøtt og var døde for vår verden. Tvangsisolering ble søkt, og i 1873 lot pater Damian seg isolere sammen med leprapasientene i sin menighet i Sydhavet. De syke levde under de elendigste forhold - rett og slett umenneskelige.

Pater Damian stod på for å lette kårene og bedre dem. Han var velsignet med god helse og klarte i år etter år å stå på i alt som vedkom hans menighet. På meg gjør det mest inntrykk at han ikke var redd for å ta på de syke og stelle deres sår. Som Johanna Schwarz skriver, var det å ta på hverandre viktig. Å føle at ingen vil røre ved en, var det sterkeste uttrykk for at man var blitt 'urørlig' - nedverdiget til umenneskelighet!

Hver morgen skal pater Damian ha holdt en fellesandakt der han startet med ordene "kjære brødre". Men ettersom årene gikk, begynte han å grunne over om dette var tilfredsstillende nok som betegnelse for alt som bandt ham sammen med de urene. I 1885 ble pater Damian selv leprasyk, og fra da av begynte han morgenandaktene med "vi spedalske".

Jeg stopper opp litt her.

En moderne lege vil vel si at det er ikke pater Damians fortjeneste at lepra snart vil høre til medisins historie slik som kopper og andre sykdommer. Nettopp i 1873 da pater Damian gikk i frivillig isolasjon, satt

en lege ved navn Armauer Hansen på Lungegaardssykehuset i Bergen og fant leprabasillen i sitt mikroskop. Da kunne det fastslås at lepra var en smittsom sykdom som mange andre, og kunne bekjempes på linje med dem. Og nå, i land etter land, har vi snart ikke noen som kan si "vi spedalske".

Å spørre om hvem som gjorde 'rett' i 1873, er håpløst. Kanskje kan vi driste oss til å spørre om hvem som gjorde riktigst.

Det moralske svar er neppe entydig!

Armauer Hansen var rasjonalist og "imot prester og overtro". Både han og pater Damian var enere og gjorde på hver sin måte en ekstraordinær innsats som gjorde at de begge i en periode var bortstøtt av 'det gode selskap'. De egner seg sikkert ikke som eksempler for oss vanlige mennesker og våre daglige valg mellom rett og galt. De to jevnaldrede europeere vokste opp under så forskjellige vilkår som mulig i midten av det forrige århundret at det som var viktig og riktig for den ene, måtte fortone seg som uvesentlig for den andre. Allikevel tror jeg at ingen ville forstått bedre enn nettopp Armauer Hansen pater Damians innsats.

Jeg slutter med vilje mine filosoferinger her. Men begge to var nok, for å sitere Johanna Schwarz, "Vårherres kranglefant til forsvar for de aller svakeste".

Leserbrev:

Spaltisten *Backstreet Girl* i St.Olav har som oppgave å kaste regelmessige "Blikk på tiden" og meddele sine obeservasjoner på bladets siste side. I oktobernummeret (9/95) tar hun bl.a. utgangspunkt i Kristelig Folkepartis annonsekampanje ved årets valg. Det blikket *Backstreet Girl* har kastet på den kampanjen, må i beste fall ha vært uklart. Man tar alltid en sjanse når man refererer et utsagn 1) etter hukommelsen og 2) etter tabloidpressens ofte upresise gjengivelser. Da kan man komme i samme situasjon som *Backstreet Girl* denne gangen: Man blir så upresis at man gjør seg skyldig i brudd på det åttende bud og bærer fram falsk vitnesbyrd om sin neste. Når så resten av resonnementet (i den grad man kan kalle det et resonnement) i første del av artikkelen bygger på denne falske premissen, blir resultatet deretter.

At *Backstreet Girl* har følt behov for å innlede en ellers viktig nok tankerekke om synd og nåde med et sleivspark til andre kristne, er underlig nok i seg selv. Uansett må en kunne vente at en skribent stiller såpass store krav til seg selv at vedkommende gidder å gjøre det minimum av research som her skulle til. Jeg velger imidlertid å tro at *Backstreet Girl* ikke har gjort dette med vond vilje, hun har 'bare' slurvet med forarbeidet.

Bare for å slå det fast: Det var ikke i KrFs annonse det ble sagt at "du kan stemme KrF selv om du banner og drikker". Det var VGs meget sleivete og tabloide versjon av et budskap som gjaldt noe helt annet: Et parti burde vurderes på det politiske budskapet og programmet. Kan du slutte deg til det, bør du også vurdere å stemme på partiet, uansett hva det heter.

Det er et budskap som krever at man kan ha to tanker i hodet samtidig - det er mulig det var å tøyne strikken for langt for enkelte. Men av en fast spaltist i et blad som vanligvis holder et så høyt nivå som St. Olav, ville jeg trodd det var mulig. Nils-Petter Enstad, informasjonssekretær i KrF.

Nyreligiøsiteten

"Ja, jeg er katolikk. Det ligger i bunnen av dette prosjektet," sier Bjørg Vindsetmo. Med prosjektet sikter hun til sin bok "Sjelen som turist", der hun - ifølge journalist Bjørn Olav Nordahl - "har blottstilt den norske nyreligiøsiteten uten å finne kjernen". Men det er ingen misjoneringsbok hun har skrevet, understreker Vindsetmo: "Nordmenn flest tror jo at hvis du er katolikk, så er du enten på parti med inkvisisjo-

nen eller så forsvinner livet ditt i røkelse og myrra. For meg har den katolske kirke klart å forene to verdner: Fornuftens som instans, at du kan tro uten å ta av deg hodet, - og mystikken.

Det er alt dette den alternative, moderne religiøsiteten ødelegger, radbrekker og misforstår. Deres totale mangel på respekt for fremmede kulturer og religioner skremmer meg. De låner litt her og der, baserer alt på følelser og prøver å plassere det inn i vår hjemlige sfære. Men det kan ikke bli annet

enn juks. Det finnes ingen religioner som setter mennesket som midtpunkt, men i den vestlige nyreligiøsiteten er det mennesket som er sentrum.

Den kristne forkynnelsen er av natur annerledes. Du er ikke det viktigste, men noe utenfor deg selv. Gud, solidaritet, fellesskapet - og at det å gjøre noe for sin neste er selve meningen med livet. Hvis folk bare hadde visst noe om selvfornektelsen i hinduismen og buddhismen. . . "

VÅRT LAND

PRO:

Vi må bli flinkere med kirkebidrag!

Hovedbudskapet fra et orienterende møte mellom Arbeidsutvalget (AU) for Pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme (OKB) og Finansutvalget i OKB er at "Kirken i Norge må bli mer selvstendig økonomisk; vi kan ikke basere vår eksistens på gaver fra utlandet i all fremtid," heter det i AUs årsberetning for 1994/95, som ble lagt frem på PRO-møtet på Mariaholm siste helg i oktober." I dag er OKB 40-50% avhengig av støtte fra generøse tyske trosfeller. Fra 1988 til 1994 er innbetalt kollekt og kirkebidrag i OKB steget fra kr. 135 til kr. 151 "pr. hode", og det fanger "neppe opp mer enn prisstigningen", forteller er notat fremlagt på møtet. Til tross for økt innsats for å motivere til økonomisk ansvar for menighet og bispedømme, er det ingen "økonomisk vårløsning".

På dagsordenen på Mariaholm stod ellers både budsjettforslag for OKB, naturlig familieplanlegging (det planlegges en bokoversettelse) og forslag til felles regnskapsopplegg for menighetene, men hovedpunktet var katekesen, trosundervisningen: Hvordan kan den styrkes? Hvilken rolle bør Kateketisk Senter ha i den sammenheng? Og hvordan kan man best koordinere "norsk katekese" med den nasjonale katekese for de store innvandrergupper? Ingen spesielle anbefalinger ble vedtatt denne gangen, men det er vitalt at det arbeides konstruktivt videre, bl.a. på bakgrunn av tanker og forslag som kom frem under gruppearbeidene denne oktoberhelgen.

Resultatet av valg til ny formann og viseformann i PRO: Gunnar Markussen, Asker og Bærum menighet, rykker opp fra viseformann og overtar formannsvervet etter Frode Eidem, som har vært med i PRO i seks år (det maksimum statuttene tillater), de siste to år som formann. Viseformann for de to kommende år er Margareth Bergmann, Fredrikstad menighet.

Søster Ludmilla Gebker in memoriam

4. 7. 1907 - 3. 10. 1995

Sr. Ludmilla var født i Wessum i Tyskland. Hun trådte inn hos St. Josephsøstrene i Albachten i 1937, men kom allerede som postulant til Vor Frue Villa i Oslo. I 1940 avla hun sine første løfter. Fra 1940 var hun kjøkken-søster ved Vor Frue Hospital i Oslo, siden arbeidet hun i mange år ved kongregasjonens ulike institusjoner, bl.a. St. Josephs Hospital i Fredrikstad, i Drammen og i Kristiansand. Fra 1969 arbeidet hun i bakeriet ved Vor Frues Hospital i Oslo til sykehuset ble solgt til kommunen i 1979. I 1982 måtte sr. Ludmilla grunnet sin helse flytte fra St. Josephs Institutt til søstrenes hjem på Grefsen. Til tross for store smerter prøvde hun i flere år å hjelpe til der det trengtes i huset, dog ble hun mer og mer pleietrengende med årene. De siste åtte årene var hun så å si fullstendig avhengig av andres hjelp.

Sr. Ludmilla var et kontaktskapende og åpent menneske. I sitt mangeårige virke som kjøkkensøster fikk hun rik anledning til å vise varme og omsorg for andre. I fellesskapet viste hun sin evne til å oppmuntre med sitt gode humør. Selv om hun for det meste var sengeliggende de siste årene, opprettholdt hun kontakten med sine medmennesker og fulgte med stor interesse med i kommunitetens liv og i omverdenen forøvrig.

Mange ble glad i henne - ikke minst alle de som pleiet henne de siste årene - både våre egne søstre og våre ansatte. Kontakten med de ansatte tok som regel ikke slutt selv om ansettelsesforholdet opphørte, og sr. Ludmilla kunne ofte glede seg over uventet besøk fra tidligere ansatte.

Hun hadde en særlig evne til å lytte og til å vise sin deltagelse i både glede og sorg.

I mange år kunne sr. Ludmilla ikke være sammen med oss i kapellet eller i felleslivet forøvrig. Det var tungt for henne, men vi visste alltid at hun var med oss når vi hadde vår daglige messe eller ba vårt officium, for hun lyttet trofast til overføringen på sykeavdelingen. Det betydde svært mye for henne. Hun var et brennende bønnens menneske, ja, hele hennes liv var bønn. I de årene hun var syk, så hun det som sin særlige oppgave å be for andre mennesker, for hele verden. Hun hadde en særlig andakt til jomfru Maria og likte å be rosenkransbønnen.

Sr. Ludmilla har ikke levd for seg selv. Hun har levd sitt liv i trofast tjeneste for Gud og sine medmennesker. Med full hengivenhet i Guds vilje ventet hun på sin Frelser, Jesus Kristus.

Måtte sr. Ludmilla hvile i fred.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Gud velsigne NRK

"Snakk med en amerikansk mediemann om det norske innsamlingsfenomenet, og han vil nekte å tro det," skriver Arbeiderbladets Bengt Calmeyer. "Og når han endelig lar seg overbevise om at dette gjør NRK, og det faktisk én gang årlig, vil han himle med øynene: Seks timer! Det representerer jo hundrevis av millioner dollar i kjøpt sendetid!"

Jovisst har Norge en gang iblant grunn til å være stolt. Ikke på grunn av Lillehammer eller Flo eller Nordkapp, men at vi fortsatt ikke er mer kommersialiserte enn at NRK er i stand til å gi seks timer gratis tv-sendetid til en humanitær aksjon. Lederen av Frelsesarméen i Norge sa det helt riktige: Gud velsigne NRK. Det er en velsignelse som gjelder det samfunn hvor den type innsats er en selvfølge."

Erfaringsløse nordmenn

"Nordmenn er tross alt åpne, og de har erfaring i demokrati," sier religionshistoriker Kari Vogt. "Men nordmenn er erfaringsløse når det gjelder å forholde seg til det religiøse mangfold og til mangfold i religiøse tradisjoner." KLASSEKAMPEN

20

St. Olaf kirke i Norge, Virginia, USA

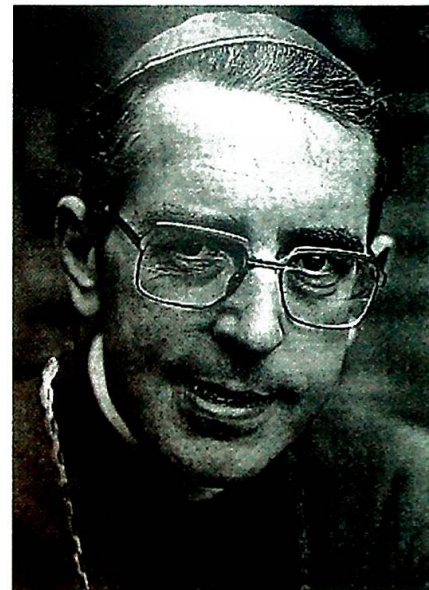
I byen *Norge*, i delstaten Virginia på den amerikanske østkysten, er det nå en romersk-katolsk St.Olaf kirke. Den begynte i 1989 som en misjonskirke med noen få familier. På Olsokdagen, den 29. juli i år, ble den nye kirkebygningen offisielt innviet av biskop Walter F. Sullivan. St. Olaf er nå en menighet på over 700 medlemmer hvorav nær-

mere 200 er barn, så det er en 'ung' menighet.

Valg av navn for den nye kirken ble gjort med tanke på de norske immigrantene som grunnla *Norge* ved århundreskiftet. Kirkens fulle navn: Saint Olaf, Patron Saint of Norway, med adresse: 104 Norge Lane, Norge, Virginia 23127.

Berit T. Mesarick

Ny apostolisk administrator på Island

Paven har utnevnt Johannes B.M. Gijsen, tidligere biskop av Roermond, til ny apostolisk administrator på Island etter biskop Alfred Jolson som døde i april 1994. Gijsen er 63 år gammel, har aldri tidligere vært på Island, men har en viss tilknytning til øya der nord: en grandonkel av ham var apostolisk administrator der i 1930- og 40-årene, og i de senere årtier har to prester fra Roermond vært administratorer.

Da Gijsen i 1972 ble utnevnt av pave Paul VI til biskop av Roermond, ble han betraktet som eksponent for den uttalt konservative fløy innen den katolske kirke i Nederland. Fra første stund av var det krefter i den stedlige kirke som

Adventskveld til støtte for Mariaklosteret - det planlagte cistercienserkloster for kvinner

Program: kåseri ved p. Arne Fjeld o.p, sang ved Birgit Eika, akkompagnement Tove-Alice Rossow
Søndag 3. des. kl. 19.00 i Dag Hols atelier, Schweigårdsgt. 34 b II, Oslo
Påmelding: tel. 22 52 41 14 el. 22 50 02 05
Salg av kunst og litteratur om klosterlivet

Hilsen Støttegruppen for Mariaklosteret, Oslo

21

gjorde motstand mot utnevnelsen. Som biskop av Roermund frem til 1993 førte Gijzen en meget "tradisjonsbevisst" kurs, for å sitere det østerrikske nyhetsbyrået KIPA. Han opprettet bl.a. et presteseminar i sitt bispedømme som var et bevisst alternativ til de øvrige seminarer for å at kandidatene skulle få "en mer autentisk katolsk utdannelse". Hans forhold til bispekonferansen var til tider anstrengt.

I januar 1991 innleverte biskop Gijzen overraskende sin avskjedsøknad, angivelig av helsemessige grunner; noen år før hadde han overdratt en del av sin embedsmyndighet til andre medarbeidere. Siden 1993 har han vært sjelesørger i et misjons- og retretthus i Walpersdorf ved Wien. Han skal nå være kommet til krefter igjen etter uroen omkring hans embedsutøvelse og avgang i Roermund.

At Gijzen utnevnes til apostolisk administrator og ikke biskop, indikerer at tjenesten anses som provisorisk: Når en biskop dør eller går av, overtar som regel en apostolisk administrator til den nye biskopen er utnevnt.

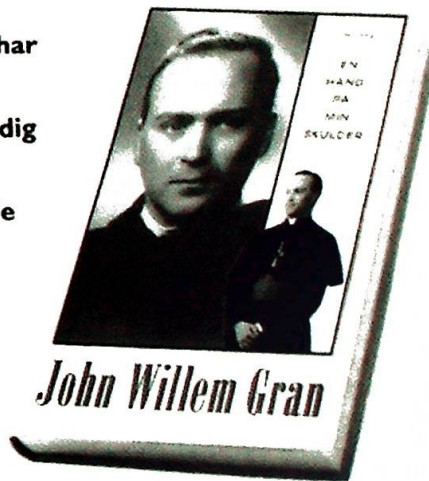
Den nye administrators distrikt, Reykjavik, ble selvstendig bispedømme i 1968 og teller snaut 2.500 katolikker, fordelt på fire sogn. Det er et av den katolske kirkes minste bispedømmer og løfter arven etter to middelalderske bispedømmer: Skálholt, grunnlagt 1956, og Hólar, grunnlagt 1106.

(Kilder: katolsk orientering/
The Tablet)

John Willem Gran

EN HÅND PÅ MIN SKULDER

Biskop John Willem Gran har skrevet første bind i sine erindringer fra et mangfoldig og begivenhetsrikt liv. En usedvanlig historie, levende beskrevet, og alltid med et glimt av humor i øyekroken.

«Gran er en mester i antydningens kunst. Han gir seg ikke hen til sidelange funderinger og analyser. Han forteller enkelt, tilforlatelig. (...) Jeg går nødig glipp av bind to.»

PER LØNNING, AFTENPOSTEN

1b. 328,-

HASCHEHOUG & Co

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

22 Liturgisk kalender

NOVEMBER

Tor 16 (St. Margaret av Skottland)
(St. Gjertrud). Visd 7,22-8,1/
Luk 17,20-25

Fre 17 St. Elisabeth av Ungarn.
Visd 13,1-9/ Luk 17,26-37

Lør 18 (Vigselsfest for Peters og Paulus'
basilikaer). Visd 18,14-16 & 19,6-
9/ Luk 18,1-8
(Norske Tidebønner - uke 1)

Søn 19 33. SØNDAG I DET ALMINNE-
LIGE KIRKEÅR - Mal 3,19-20/
2 Tess 3,7-12/ Luk 21,5-19

Man 20 1 Makk 1,11-16.43-45.57-
60.65-67/ Luk 18,35-43

Tir 21 Jomfru Marias Fremstilling i Tem-
pelet. 2 Makk 6,18-31/
Luk 19,1-10

Ons 22 Sta. Cecilia. 2 Makk 7,1.20-31/
Luk 19,11-28

Tor 23 (St. Klemens I) (St. Columban).
1 Makk 2,15-29/ Luk 19,41-44

Fre 24 (Ss Andreas Dung-Lac og ledsa-
gere). Åp 18,1-2.21-23;19,1-3.9/
Luk 21,20-28

Lør 25 1 Makk 6,1-13/ Luk 20,27-40
(Norske Tidebønner - uke 2)

Søn 26 KRISTI KONGEFEST -
2 Sam 5,1-3/ Kol 1,12-20/
Luk 23,35-43

Man 27 Dan 1,1-6.8-20/ Luk 21,1-4

Tir 28 Dan 2,31-45/ Luk 21,5-11

Ons 29 Dan 5,1-28/ Luk 21,12-19

Tor 30 ST. ANDREAS - Rom 10,9-18/
Matt 4,18-22

DESEMBER

Fre 1 Dan 7,12-14/ Luk 21,29-33

Lør 2 Dan 7,15-27/ Luk 21,34-36
Nytt kirkeår 1995-96, år A II.

(Norske Tidebønner - uke 3)

Søn 3 1. SØNDAG I ADVENT -
Jes 2,1-5/ Rom 13,11-14/
Matt 24,37-44

Man 4 Jes 2,1-5 el 4,2-6/ Matt 8,5-11

Tir 5 Jes 11,1-10/ Luk 10,21-24

Ons 6 (St. Nikolaus). Jes 25,6-10/
Matt 15,29-37

Tor 7 St. Ambrosius. I Oslo bispedøm-
me: Årsdag for bispe
vigselen. Jes 26,1-6/
Matt 7,21.24-27

Fre 8 JOMFRU MARIAS UPLETTE-
DE UNNFANGELSE -
1 Mos 3,9-15.20/ Ef 1,3-6.11-12/
Luk 5,17-26

Lør 9 Jes 30,19-26/ Matt 9,35-10,8
(Norske Tidebønner - uke 4)

Søn 10 2. SØNDAG I ADVENT -
Jes 11,1-10/ Rom 15,4-9/
Matt 3,1-12

Man 11 (St. Damasus I). Jes 35,1-10/
Luk 5,17-26

Tir 12 (Sta. Johanna Fransiska av Chan-
tal). Jes 40,1-11/
Matt 18,12-14

Ons 13 Sta. Lucia. Jes 40,25-31/
Matt 11,28-30

Tor 14 St. Johannes av Korset.
Jes 41,13-20/ Matt 11,11-15

Fre 15 Jes 48,17-19/ Matt 11,16-19

Lør 16 Sir 48,1-4.9-11/ Matt 17,10-13
(Norske Tidebønner - uke 1)

Søn 17 3. SØNDAG I ADVENT -
Jes 35,1-6a.10/ Jak 5,7-10/
Matt 11,2-11

Man 18 Jer 23,5-8/ Matt 1,18-24

En bok til
hjelp for dem
du er glad i

TIL MINE
KJÆRE

EN PERSONLIC
VEILFØDNING FOR
DE ETTERLATTE

I denne vakre boken kan du på en praktisk og verdig måte notere dine ønsker vedrørende gravferden og hva du vil skal skje med dine papirer og eiendeler. Slik kan du gjøre det lettere for dine pårørende i den vanskelige tiden etterpå.

Vi anbefaler boken og tilbyr den nå for kr. 95,-.

Skriv eller ring om den.

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Hovedkontor:
SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzaleen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grensesvingen 7, Fyrstikkertorget

Bønnens apostolat i desember:

At alle mennesker av god vilje må si klart nei til all polemikk bygget på hat, diskriminering og intoleranse.

For alle barn som er ofre for vold.

Neste nummer utgis 12. desember. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Nina Valsø

Bernt Eidsvig

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 200,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

OLAV

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

*Nytt fra
bokhyllen!*

ADVENTSKALENDERNE ER KOMMET!

FRÅN TID OCH EVIGHET. Predikningar från 200-tal til 1500-tal, ib. kr. 235

*

HILDEGARD AV BINGEN. DEN HIMMELSKA HARMONIN. Liturgisk lyrik och Spelet om Krafterna, ib. kr. 108

*

HILDEGARD AF BINGEN. EN BASUN FOR GUDS MUND. Kirsten Kiærulff har utvalgt og kommenterer tekster som belyser Hildegards mystiske teologi, h. kr. 178

*

HIPPOLYTOS, den apostoliska traditionen. Skriftene gir oss innblikk i kristent liv i en periode hvor kristendommen ennå er på vei til å finne sin klassiske form, h. kr. 127

*

BRIAN McNEIL: KATOLSKE KVINNELIGE PRESTER? Refleksjoner over et pavelig brev, h. kr. 195

*

MARC CHAGALL. Bibliofilutgave. For første gang er alle de 16 seriene av Chagalls glassmalerier samlet og utgitt. Også forhåndsstudiene og skissene er gjengitt. Svensk utg.

Vi har en tilbudspris: kr. 520!

THE BOOK OF KELLS. En studie av de illuminerte manuskriptene i middelalderen, ib. kr. 150

*

THE CAPPADOCIANS, A. Meredith: De var: *St. Basil, teolog,* sosial reformator og klosterbygger *St. Gregory of Nazianus,* dikter og brilliant predikant *St. Gregory of Nyssa,* St. Basils bror, kjent teolog og en Åndens mann, hf. kr. 206

*

GOD WITHIN. The Mystical Tradition of Northern Europe, h. kr. 92 O. Davis

*

Nye CD'er:

Josquin Deprez: MISSA DE BEATA VIRGINE og MOTETTER TIL MARIA

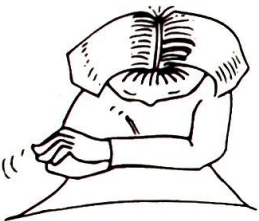
*

PLAIN-CHANT PARISIEN. XVII & XVIII siècles. En julemesse.

Og mer julemusikk kommer stadig inn.

UTVIDET ÅPNINGSTID: 22.11. - 23.12:	9 - 18
LØRDAG:	9 - 15
ROMJULEN:	10 - 16

Blikk
på tiden

Katolske smil

Det skal handle om smil. Katolske smil fra andre siden av Kjølen. Der har man nylig avsluttet den første katolske stiftssynode siden 1248, en historisk affære med fokus både på nåtid og fremtid for å "få klarhet om hvordan man bør handle", som biskop Hubertus Brandenburg av Stockholm skrev i innledningen til det første forberedende synodehefte som var ute til høring i det katolske Sverige. Som er enda mer broget enn kirken her hjemme når det gjelder nasjonaliteter, kulturer, riter etc. - og ganske så uenig om mangt. "Jeg er sikker på at i enhver annen kirkefamilie ville diskusjoner som de jeg har hørt her, ført til splittelse," sa generalsekretær Thord-Ove Thordsson fra Sveriges Kristne Råd, og fikk unison tilslutning fra de øvrige økumeniske observatører.

Om en synode under slike forhold lyder heller 'jobbigt' og ikke særskilt 'roligt', som de sier hinsides riksrøysene, så vent 'ett tag'. For da man vel og vakkert var ferdig med de hete temaer på dagsordenen, ble det duket til fest. "Selv om bispedømmet er fattig, hadde 'biskopsämbetet' likevel kostet på synodedeltagerne en avskjedsfest som vel ingen kommer til å glemme," skriver Ylva-Kristina Sjöblom i Katolsk Kyrkotidning (KK).

En fest på Vadstena slott hvor Gustav Wasa selv ønsket velkommen i rikssalen på sin gamle borg. Mens "den riktige Gustav Wasa og enkelte av hans sønner nok snudde seg i sine respektive graver da en pavelig nuntius, en birgittinerabbedisse, katolske og svenskkirkelige biskoper, frikirkefolk og munk, nonner, 'kommunfullmäktiges ordförande' i Vadstena og landshövdingen spiste og drakk sammen i hans saler", bemerker KK.

Kvelden ble avsluttet med et 'spex', en revy, som fremkalte både det varme smil og den store latter. Her ble biskop Hubertus Brandenburg "kjærlighetsfullt omtalt som 'Der Brandenburger Tor', 'dåren Brandenburg', mannen som hadde mot til å ta tak i en så splittet og tilsynelatende håpløs situasjon og med sikker hånd føre stiftet inn i fremtiden", for igjen å sitere KK. Og prestene Kristian Hylak, Axel Carlberg og Göran Degen fremførte "lysende parodier" på forskjellige prekenstiler: den sjelfulle, den lærde og den ullent tåkete. Mens til svensk-katolske Ingrid Espelid'er den ene fra den katolske bokhandelen, den andre fra bispekontoret - under allmenn jubel komponerte en "dogmatikkgrøt" hvori inngikk eksotiske kryddersorter som "pelagia og origenes"! Hvordan en slik gryte best fortæres, og hva man bør ha i glassene, røber KK ikke. Får vi foreslå en veltemperert 'Felix Culpa' av edel årgang? Og skulle det, mot formodning, fremdeles være rester igjen av synode-gryten, hva med å røre i litt 'humilitas' og servere den som garnityr til en velhengt 'alba'? (Uinnviede lesere henvises vennlig til kirkehistorien og Katolsk Minileksikon).

Men tilbake til spexen. Og her lar

vi St.Olavs spesialreporter i Vadstena overta: "Et meget populært innslag var en fingert pavelig 'encyklika til mannen', forfattet av Eva Welin. Hun hadde i alt vesentlig anvendt autentiske sitater fra pavens skrifter, og ganske enkelt skrevet 'mannen' i stedet for 'kvinnen'. Virkningen av den vrien var særdeles komisk og ble hilst med drønnende lattersalver. Mange forstod plutselig hva moderne kvinner stort sett føler overfor pavens vennlige, men akk, så fremmede og utidsmessige måte å tale til dem på," skriver vår reporter.

En smaksprøve fra teksten, som selvsagt gjør seg best i muntlig form og lystig lag: "Alle forsøk på å forringe mannens rolle er urettferdige; tvert imot innskjerper encyklikaen ved de fleste anledninger at mannens innsats fortjener all respekt. Mannen kan også komme til å spille en betydelig rolle i fremtiden, noe vi ikke må stenge oss for i dag. Nei, det er på høy tid at mannen, i alle sammenhenger, behandles som fullverdig og jevnlik, for selv om han er annerledes, understreker encyklikaen at han har samme rettigheter som kvinnen, ettersom selv han er skapt i Guds bilde. (-) I encyklikas siste linjer oppfordrer paven oss til å be om at 'mysteriet mannen' må klarne stadig mer."

For det tilfelle at noen nå skulle rope opp om mangel på reverens, anfører vi til beroligelse følgende observasjon fra KKs lederartikkel om stiftssynoden: Sprikende standpunkter og opphetede synodedebatter til tross, "en ting ble meget tydelig: hos alle fantes en dyp kjærlighet til kirken", fastslår KK.

Og den kjærligheten har mange stemmer. Og mange smil.

Observatoria